

Kuritusväkivaltaa kotona?

Ennaltaehkäisyn menetelmiä ja haasteita lastentarhanopettajan työssä

Tuula Pitkänen

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2016

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Sosionomi (YAMK), terveydenedistämisen tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Pitkänen, Tuula	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2016
	Sivumäärä 50	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Kuritusväkivaltaa kotona? Ennaltaehkäisyn menetelmiä ja haasteita lastentarhanopettajan työssä		
Tutkinto-ohjelma Terveiden edistäminen		
Työn ohjaaja(t) Sirpa Tuomi, Johanna Moilanen		
Toimeksiantaja(t) Muuramen varhaiskasvatuspäällikkö		
Tiivistelmä Lapsen väkivaltainen kurittaminen on ollut kiellettyä jo vuodesta 1984. Päivähoitolain mukaisesti varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Lastentarhanopettajat ovat avainhenkilöitä kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisessä. Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisen kehittämistoiminnan menetelmällä. Kehittämistoiminnan tarkoituksena oli kuvata kuritusväkivallan ennaltaehkäisyä lastentarhanopettajan työn näkökulmasta keskusomalaisessa kunnassa. Tavoitteena oli selvittää millaisia kuritusväkivallan mahdollisuuksia ja haasteita lastentarhanopettajat näkivät päiväkodin arjessa. Kehittämistyössä hyödynnettiin laadullisen tutkimuksen aineistonkeruun ja analysoinnin menetelmiä. Kehittämistyöhön osallistettiin lastentarhanopettajia. Aineistoa kerättiin kartoittamalla teoretietoa kuritusväkivallasta ja ennaltaehkäisemisen käsitteestä. Tämän jälkeen kartoitettiin mitä kuritusväkivallan ehkäisyn menetelmiä oli lastentarhanopettajien käytössä ja mitä haasteita ehkäisyyn liittyi. Aineistonkeruu menetelmänä käytettiin toiminnallista Learning Cafe -oppimiskahvila menetelmää. Tutkimuksellisen kehittämistyön kartoituksen tuloksena selvisi ennaltaehkäisyn eri tasojen mukaisia menetelmiä; ensisijaisia ja toissijaisia ehkäisyn menetelmiä. Tuotoksista kävi ilmi ehkäisyn kohdistuvat tahot sekä ehkäisytyöhön liittyvät haasteet. Tutkimuksellista kehittämistyötä voidaan hyödyntää kunnan varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisessa (VASU17).		
Avainsanat (asiasanat) kuritusväkivalta, ennaltaehkäisy, lastentarhanopettaja		
Muut tiedot		

Author(s) Last name, First name	Type of publication Master's thesis	Date Month Year Language of publication:
	Number of pages	Permission for web publication: X
Title of publication Corporal punishment at home? Methods and challenges of prevention in the work of a kindergarten teacher		
Degree programme		
Supervisor(s) Last name, First name		
Assigned by		
Abstract <p>Corporal punishment of a child has been forbidden since 1984. According to the law concerning daycare, the goal of early childhood education is to work with the parent or other caretaker towards a child's balanced development and comprehensive well-being as well as to support the parent or other caretaker in bringing up the child. Kindergarten teachers are in a key role in preventing corporal punishment.</p> <p>The thesis was implemented in investigative development activity method. The purpose of the development activity was to describe the prevention of corporal punishment from the point of view of a kindergarten teacher's work in a community in Central Finland. The aim was to investigate what kind of possibilities and challenges of corporal punishment kindergarten teachers saw in the everyday life of a nursery. The development work utilized the methods of data collection and analysis of qualitative research. Kindergarten teachers were involved in the development work.</p> <p>Data was collected by charting theories about corporal punishment and the concept of prevention. After that it was investigated what kind of methods of preventing corporal punishment were used by kindergarten teachers and what kind of challenges were involved in prevention. The method of data collection was functional Learning Cafe – method. Charting investigative development work resulted in methods of different levels of prevention, primary and secondary methods of prevention.</p> <p>Output turned out the quarters focused on prevention as well as the challenges connected to the prevention work.</p> <p>Investigative development work can be exploited in the renewal of the community's plan of <u>early childhood education (VASU17)</u>.</p>		
Keywords/tags (subjects) Corporal punishment, prevention, kindergarten teacher		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto.....	4
2	Kuritusväkivalta	5
2.1	Kuritusväkivalta- rangaistava teko	6
2.2	Kuritusväkivaltaan viittaavat riskitekijät	8
2.3	Kuritusväkivallan yleisyys	9
2.4	Kuritusväkivallan seurauksia	10
3	Ennaltaehkäiseminen lastentarhanopettajien työssä.....	11
3.1	Ennaltaehkäisyä edellyttävää lainsäädäntöä	12
3.2	Ennaltaehkäisemisen menetelmiä päivähoitossa	13
3.3	Ennaltaehkäisyn tasot	19
3.3.1	Primaaripreventio.....	20
3.3.2	Sekundaaripreventio	20
3.4	Ennaltaehkäisyn muodot.....	21
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja kehittämistehtävät	22
5	Opinnäytetyön toteutus.....	23
5.1	Menetelmä	23
5.2	Aineiston keruu ja analysointi	24
5.2.1	Learning Cafe – osallistava menetelmä.....	24
5.2.2	Learning Cafe -tiedonkeruun prosessi.....	25
5.2.3	Learning Café tuotosten analysointi.....	27
6	Kehittämistyön tuloksia.....	28
6.1	Lastentarhanopettajan käyttämät ehkäisyn menetelmät	29
6.2	Ennaltaehkäisyn suunnat päiväkodissa	30
6.2.1	Lastentarhanopettaja ja vanhemmat	30
6.2.2	Lastentarhanopettaja ja lapsi	32

6.2.3	Lastentarhanopettaja ja yhteistyötahot.....	33
6.2.4	Lastentarhanopettaja ja omat asenteet ja taidot	33
7	Pohdinta	36
7.1	Kehittämistoiminnan luotettavuus	37
7.2	Tulosten tarkastelua	38
7.3	Johtopäätöksiä ja jatkokehittämisehdotuksia.....	39
	Lähteet.....	41

Kuviot

Kuvio 1. Varhaisen puuttumisen vaiheet	21
Kuvio 2. Kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisen suunnat	30

Taulukot

Kuvaotsikkoluettelon hakusanoja ei löytynyt.

Taulukko 1. Kaltoinkohteluun viittaavia riskitekijöitä	9
Taulukko 2. Kuritusväkivallan seuraukset	11
Taulukko 3. Huolen vyöhykkeistö	15
Taulukko 4. . Prevention universaali, selektiivinen ja indikoitu kohde	22
Taulukko 5. Ennaltaehkäisyn menetelmät päivähoidossa eri tahojen kanssa prevention eri tasoilla	29
Taulukko 6. Ennaltaehkäisemisen menetelmiä ja haasteita lastentarhanopettajien mukaan	35

1 Johdanto

Kuritusväkivallan ennaltaehkäiseminen on edelleen ajankohtaista, vaikka lapsen ruumiillisesta kurittamisesta tuli rangaistava teko Suomessa jo vuonna 1984. Lapsen mahdollisesti kotona kohdistuvaa kuritusväkivaltaa kysytään systemaattisesti laajennetuissa neuvolan terveystarkastuksissa. Kyselyn apuna käytetään hankkeessa kehitettyä parisuhdeväkivallan seulontakysymyssarjaa, joka on sisällytetty vuonna 2004 julkaistuun lastenneuvolaoppaaseen. Neuvolan työntekijöiden tueksi on laadittu toimintaohje parisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen sekä viranomaisyhteistyöhön. (Perttu 2005, 4.) Liite 1.

Päiväkodissa vastaavaa kyselyä ei tehdä, vaikka päiväkodissa kohdataan päivittäin suurin osa alle kouluikäisten lasten perheistä. Tutkimusten mukaan lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua voidaan ennaltaehkäistä moniammatillisen yhteistyötiimin avulla, johon kuuluvat muun muassa lapsen kokonaisvaltaisessa hoidossa työskentelevät työntekijät, jotka pystyvät tarkkailemaan lapsen arkea. (Lehtimäki 2008, 19.) Päiväkodin henkilökunnasta lastentarhanopettajat ovat keskeisessä asemassa olevia aikuisia, jotka kuuluvat lapsen lähiverkoston perheen ulkopuolella. Lastentarhanopettajat elävät päivittäin lapsen kanssa arjen tilanteissa, joten lasten tarkkailu ja havainnointi onnistuvat tällöin huomaamatta. (Mts. 46.) Lastentarhanopettajat ovat avainasemassa kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisessä.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen ohjeistuksen mukaan tehokas lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö edellyttää väkivallan systemaattista kartoittamista kaikissa sosiaali- ja terveystalveissa. Väkivallasta kysyminen ja sen tunnistaminen on ensimmäinen askel asiakkaan tukemisessa. Uhrin ja tekijän sekä lapsen tukemisen ohjeistukset auttavat työntekijää asiakkaan tilanteen selvittämisessä.

Terveydenedistämistyössä tulee kertoa lähisuhde- ja perheväkivallan vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen. Vaikutuksia tulee kuvailla sekä lapsen että vanhemmuuden näkökulmasta. Väkivallan vaikutusten tunteminen auttaa väkivallan tunnistamista ja siihen puuttumista. (Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö 2015.)

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellista kehittämistoimintaa, jonka tarkoituksena on tehdä kuritusväkivaltailmiöstä ja sen ennalta ehkäisemisestä näkyvää muuramelaisten lastentarhanopettajien työssä ja näin edistää lasten terveyttä ja

hyvinvointia. Tavoitteena on kartoittaa, millaisia kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisen mahdollisuuksia ja haasteita on lastentarhanopettajan työssä.

2 Kuritusväkivalta

Ellosen (2012) mukaan suomalaiset, alle 12-vuotiaiden lasten vanhemmat suhtautuvat vakavaan väkivaltaan kielteisesti. Tukistamista, luunappia, korvapuustia tai muita lievempiä kuritusväkivallaksi miellettyjä kasvatukseen käytetään kuitenkin usein. Noin joka toista alle 13-vuotiasta on kuritettu fyysisesti kotona vuoden 2012 aikana. Joka viidennen vanhemman mielestä lievä väkivalta on sopivaa lapsen kasvatuksessa. Kuritusväkivaltaa kohdistuu eniten 3–6-vuotiaisiin lapsiin. Alle kaksivuotiaita lapsia kuritetaan enemmän fyysisesti kuin yli 7-vuotiaita lapsia. (Ellonen 2012, 117.) Tulos alle kaksivuotiaiden lasten fyysisestä kurittamisesta on huolestuttavaa. Alle kouluikäisten lasten persoonallisuuden kehittyminen on voimakasta ja kaiken muotoinen ruumiillinen kurittaminen on riski lapsen kehitykselle. (ems. 2012, 19.)

Asenteet kuritusväkivaltaa kohtaan ovat muuttuneet viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Lastensuojelun Keskusliiton teettämän tutkimuksen mukaan 47 % väestöstä hyväksyi ruumiillisen kurittamisen kahdeksankymmentä luvulla, mutta enää 17 % vuonna 2012. Uusimman tutkimuksen valossa vuonna 2014 kuritusväkivallan hyväksyi enää 15 % vastaajista. Asenteiden muuttuminen ei kuitenkaan merkitse, etteikö lapsiin kohdistuisi kuritusväkivaltaa. (Sariola 2014, 11.)

Ewaldsin (2005, 14- 18) mukaan tiedon lisääminen kuritusväkivallasta ja taito puuttua asiaan on kuritusväkivallan ehkäisykeino niin perheiden kuin lapsiperheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten keskuudessa. Kuritusväkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen kuuluu jokaiselle lapsiperheiden kanssa työskentelevälle taholle. Häggman- Laitilan ja Pietilän (2007) mukaan terveyden edistämisen keskiössä ovat perheen suhteet, toimivat ja ammatilliset vuorovaikutussuhteet ja tukiverkostot. Lastentarhanopettajan työ on keskeisessä asemassa lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Aiemmin tehtyjen tutkimusten mukaan on todettu, että

lastentarhanopettajilla on tarvetta lisäkoulutukselle lapsen kaltoinkohtelun tunnistamiseen. (Mäkiranata 2014, 44; Älä lyö lasta! 2010, 77.)

Kuritusväkivalta on toimintaa, jolla aikuinen pyrkii aiheuttamaan lapselle kipua tai epämukavan ja alisteisen olon muttei varsinaista fyysistä vammaa. (Älä lyö lasta 2010,16.) Ellosen (2012) mukaan kuritusväkivalta on lapsen satuttamista kasvatuksellisessa merkityksessä. Kuritusväkivallan keinoja ovat lyöminen, läpsiminen, tukistaminen, nipistäminen, töniminen sekä muu tahallinen tai tarkoituksellinen väkivallan teko, jolla pyritään ohjaamaan lapsen käyttäytymistä. Vanhempia pyrkii tällöin säätelämään lapsen käyttäytymistä tai rankaisemaan häntä. Syy-seuraussuhteet jäävät usein lapselle epäselviksi. Kasvatuksellisen väkivallan tai laiminlyönnin taustalla voi olla myös vanhemman tavoite ylläpitää omaa auktoriteettiasemaansa. Mikä tahansa fyysisen väkivallan tai laiminlyönnin tai henkisen väkivallan muoto voi olla kuritusväkivaltaa. (Ellonen 2012, 31- 32.) Kuritusväkivaltaa kutsuttiin aiemmin ruumiilliseksi kuritukseksi tai ruumiilliseksi rankaisemiseksi (engl. corporal punishment, ruots. fysisk straffning). Käsitettä ruumiillinen kuritus käytetään nykyisessä laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. (L 8.4.1983/361) Ilmaisu ruumiillinen kuritus voi antaa vaikutelman, että on kyse hyväksyttävästä lapsen kasvatukseen kuuluvasta menettelystä. 2000- luvulla Lastensuojelun Keskusliiton ehdotuksesta alettiin käyttää sanaa kuritusväkivalta. Näin haluttiin selkeyttää väkivaltaisen ja kasvatuksellisen toiminnan eroa. (Älä lyö lasta 2010, 16.)

2.1 Kuritusväkivalta- rangaistava teko

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää. (Laki lapsen huollosta 1. Luku § 1.)

Vanhempien kuritusoikeus poistui laista vuonna 1979. Ruumiillinen kuritus kiellettiin lailla kokonaan vuonna 1984. (Älä lyö lasta 2010, 29.) Lastenoikeuksien sopimus

(1991) edellyttää lasten oikeuksien sopimukseen sitoutuneita maita takaamaan lapsille väkivallattoman kasvatuksen. (LOS 1991, 19, 37. artikla.)

” Lapsen oikeus on vanhemman velvollisuus.” (*J.P.Grant, UNICEFin entinen pääsihteeri*)

Lasten oikeudet ovat samat kuin aikuisilla, lapsilla on oikeus väkivallattomaan elämään. Lapsella on tämän lisäksi oikeus erityiseen suojaan. Tämän suojan tarjoaminen on aikuisen vastuu ja velvollisuus. Ellosen (2012) mukaan lapsen oikeuksien keskeisenä seikkana voidaan korostaa, ettei väkivaltaisuus lasta kohtaan ole perheen sisäinen tai yksityinen asia. Sen tultua ilmi, siirtyy asia virallisen syytteen alaiseksi. Rikosepäilyt tutkitaan ja saatetaan syyteharkintaan ja tarvittaessa oikeuteen, vaikka perheen jäsenet eivät sitä haluaisi. Ihmisoikeudet, Suomen lainsäädäntö ja viranomaisten toimintaa ohjaavat säännökset eivät anna tilaa vanhempien omalle tulkinnalle tai asenteelle lapsen ruumiillisen kurittamisen oikeudesta. (Ellonen 2012, 34.) Rikoslain mukaan syyttäjä saa nostaa syytteen lievistä pahoinpitelystä vain, jos asianomistaja ilmoittaa rikoksen syyteeseen pantavaksi tai teko on kohdistunut alle 18 vuotiaaseen henkilöön tai tekijän aviopuolisoon tai entiseen aviopuolisoon, sisarusseen tai sukulaiseen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa tai henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen. (Syyteoikeus 16 § 13.5.2011/441.) Suomen rikoslain (RL 21 luku 5 §, Finlex) mukaan väkivaltainen teko, joka vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Myös yritys on rangaistava. Pahoinpitely voi tapahtua myös tekemättä toiselle ruumiillista väkivaltaa, jolloin edellytetään, että teosta on aiheutunut terveyden vahingoittuminen, kivun aiheutuminen tai toisen saattaminen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan. Pahoinpitely on lievää, jos siihen sisältynyt väkivalta, ruumiillisen koskemattomuuden loukkaus tai terveyden vahingoittaminen on vähäistä. (RL 21.4.1995/578.) Rangaistuksena on tällöin sakkoa. Lapsen läimäisy tai luunappi täyttää rikoslaisissa määritellyn pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön ja siihen syyllistynyt voidaan tuomita rangaistukseen. Sen katsotaan aiheuttavan lapselle fyysistä kipua. (Ellonen 2012, 32.)

2.2 Kuritusväkivaltaan viittaavat riskitekijät

Vanhemmilla, jotka todennäköisemmin pahoinpitelevät lapsiaan fyysisesti, on heikko itsetunto, huono itsehillintä, mielenterveydellisiä ongelmia ja asosiaalista käyttäytymistä. Lasten hoidon laiminlyöville vanhemmilla on monia näistä samoista ongelmista. Heillä saattaa olla vaikeuksia tärkeiden elämänvaiheiden suunnittelussa, esimerkiksi naimisiin menossa, lasten hankkimisessa tai työnhaussa. Monet näistä ominaisuuksista vaarantavat vanhemmuuden ja liittyvät sosiaalisten suhteiden epävakaisuuteen, huonoon stressinhallintakykyyn ja vaikeuteen turvautua sosiaaliin tukijärjestelmiin. Väkivaltaisilla vanhemmilla saattaa olla epärealistisia odotuksia lapsen kehityksestä. Tutkimusten mukaan väkivaltaiset vanhemmat reagoivat ärtyneemmin lapsen mielialaan ja käyttäytymiseen, tukevat lapsiaan vähemmän, eivät ole niin helpliä, leikkisiä eivätkä herkästi reagoivia. He ovat myös autoritaarisempia ja vihamielisempiä. (WHO 2002.) Yhden kaltoinkohtelun muodon esille tulo voi viitata muunkinlaisen kaltoinkohtelun tapahtuvan lasta kohtaan. Useamman riskitekijän kasaantuminen lisää lapseen kohdistuvan kaltoinkohtelun todennäköisyyttä. Riskitekijöiden määrän ja sisällön tietäminen ja arviointi lisäävät kaltoinkohtelun tunnistamista. (Paavilainen & Flinck 2008, 13- 14.) Tavallisesti kuritusväkivalta tilanteet syntyvät arjen hetkissä, joissa aikuinen on keinoton toimimaan myönteisesti ja kokee tarpeelliseksi rajata lapsen käytöstä voimakeinoin. Aikuinen toimii ennen kuin ehtii tai jaksaa punnita vaihtoehtoja. (Nettiturvakoti 2016.)

Lasten hoitotyön suosituksessa (HOTUS) painotetaan, että lasten kaltoinkohteluun puuttuminen kuuluu jokaiselle ammattilaiselle joka kohtaa työssään lapsia. (Hoitotyön suositus 2015, 1) HOTUS lähestyy lapsen kaltoinkohteluun johtuvia riskejä neljästä eri näkökulmasta. Riskitekijät voivat viitata raskauteen, lapseen, vanhempiin tai perheen olosuhteisiin. Riskitekijöitä on koottu taulukkoon yksi.

Taulukko 1. Kaltoinkohteluun viittaavia riskitekijöitä

Lapseen ja raskauteen viittaavat riskitekijät	Vanhempiin liittyvät riskitekijät	Perheeseen liittyviä riskitekijöitä
Raskausajan komplikaa- tiot Itkuisuus Keskosuus Kaksosuus Pieni syntymäpaino Poika sukupuoli Vammaisuus Kielenkehityksen häiriöt Käyttäytymisen ongelmat Lapsen ärsyttävyyys Uhma Tottelemattomuus Lapsi ei täytä äidin odo- tuksia Lapsi nostaa äidin lapsuu- den kokemukset pintaan	Vanhemman ikä Emotionaalinen kypsymättö- myys Yksinhuoltajuus Sosiaalisen tuen puute Isän tai äidin vähäinen osallistu- minen lapsen hoitoon Ei toivottu raskaus Raskauden kieltäminen Päihteiden käyttö Tupakointi Huono hoitomyönteisyys Vastaanottokäyntien runsas lai- minlyönti Tunnekyllisyys Omat väkivaltaiset kokemukset lapsuudessa Äärimmäinen ylihuolehtivaisuus Vakava sairaus Mielenterveys ongelma Rikollinen tausta Alhainen koulutus Vanhemmat uskovat kuritusvä- kivaltaan kasvatukseen	<u>Maahanmuuttaja</u> <u>perhe maasta jossa</u> <u>kuritusväkivalta sal-</u> <u>littu kasvatukseen</u> <u>nona</u> Perheen aiempi las- tensuojelutausta <u>Vanhempien halut-</u> <u>tomuus keskustella</u> <u>terveydenhuollon</u> <u>henkilöstön kanssa</u> Perheväkivalta Riitely Eristäytyminen Syrjäytyminen Perheen sisäinen stressi tai kriisi

Mikään riskitekijä tai merkki ei yksinään ilmaise, että kaltoinkohtelua olisi tapahtunut. Riskitekijöiden kasaantuminen lisää lapsen kohdistuvan kaltoinkohtelun todennäköisyyttä. Kaltoinkohtelun tunnistamista helpottaa riskitekijöiden määrän ja laadun tunnistaminen. (Paavilainen, Flinck 2015)

2.3 Kuritusväkivallan yleisyys

Vuonna 2012 Lastensuojelun Keskusliiton teettämässä tutkimuksessa haastateltiin 1026 henkilöä. Kaikista vastaajista 17 % ja lapsitalouksista 10 % oli melkein tai ehdottomasti samaa mieltä siitä, että lasten ruumiillinen kurittaminen on ainakin poikkeustapauksissa hyväksyttävä kasvatukseen. Lähes kaikki (97 %) vastaajista tiesi, että laki

kieltää kurittamisen. Joskus lapsia väkivaltaisesti kasvattaneista vanhemmista oli 36 % tukistanut, 9 % läimäyttänyt, 2% piiskannut, 21% näpäyttänyt sormille, 11% uhannut väkivallalla ja 19 % retuuttanut tai tarttunut kiinni kovakouraisesti. Puolet vastaajista oli käyttänyt jonkinlaista ruumiillista kurittamista alle 12 vuotiaaseen lapseensa. Isät kurittivat lapsia useammin kuin äidit. Äidit kurittivat fyysisesti eniten 3-6 vuotiaita lapsia. Alle 2-vuotiaita lapsia kuritetaan fyysisesti enemmän kuin kouluikäisiä lapsia. Ratkaistessaan erimielisyyksiä lapsen kanssa 25 % äideistä on käyttänyt kuritusväkivaltaa. Äideistä 13 % on tukistanut lastaan (isät 19 %), 13 % äideistä on antanut lapselleen luunappeja (isät 14 %), 32 % on töninyt tai tarttunut lapseen (isät 36 %), 3 % on ravistellut lasta (isät 4 %) ja 4 % on läimäyttänyt tai lyönyt lastaan (isät 3 %). (Ellonen 2012.)

Kuritusväkivaltaa omassa lapsuudessaan kokeneet käyttävät herkemmin kuritusväkivaltaa omiin lapsiinsa verrattuna niihin, joilla ei ole omia lapsuuden kokemuksia (ylisukupolvinen periytyminen). Niihin lapsiin, jotka kotona näkevät perhe- tai kuritusväkivaltaa, kohdistuu todennäköisemmin kuritusväkivaltaa, kuin niihin lapsiin, joilla ei ole kotonaan väkivaltaa (perhetason ilmiö). Kuritusväkivalta on hieman yleisempää ydinperheissä, kuin uus- tai yksinhuoltajaperheissä. Kuritusväkivalta on yleisempää perheissä, joissa on useampi lapsi. (Ellonen 2012,117.)

2.4 Kuritusväkivallan seurauksia

Leikki-ikäiset lapset oppivat mallista ja jäljittelevät mielellään sanoin ja teoin aikuisia. Koettu väkivalta voi merkitä väkivaltaisen toimintamallin omaksumista. Väkivaltaa kokenut lapsi voi herkästi itse käyttäytyä väkivaltaisesti toisia lapsia kohtaan ja toisaalta olla hyvin arka, piilossa pysyvä ja esimerkiksi säpsähtää herkästi, jos häntä puhutellaan. Koettu väkivalta voi ilmetä myös lapsen sosiaalisissa suhteissa. (Holmberg 2005, 15.) Vanhempien keskusteleva ja johdonmukainen kasvatustyyli edesauttaa lapsen kykyä empatiaan. (Krevans & Gibbs 1996) Lapsen kaltoinkohtelu ja pahoinpitely haittaavat empatiakyvyn ja moraalisen käyttäytymisen kehittymistä. (Rogosch ym. 1995, Smetana ym. 1999) Kaltionkohdelluille lapsille on muita lapsia tyypillisempää vastata toisen lapsen hätään uhkaavalla ja vihaisella käyttäytymisellä. (Main &

George 1985) Japanilaisen tutkimuksen mukaan vanhempien omien tunteiden ja lapsuuden kokemusten reflektointi oman lapsen herättämiin tunteisiin todettiin vaikuttavuudeltaan merkittävänä. Lapsen fyysinen kurittaminen toistamiseen ennaltaehkäistiin kohtaamalla omia tunteita ja kokemuksia. (Kayama, Sagami, Watanabe, Senoo & Ohara 2004, 517.)

Kuritusväkivallan seurauksia Paavilainen ja Flinck (2015) mukaan on kuvattu taulukossa kaksi.

Taulukko 2. Kuritusväkivallan seuraukset

Kuritusväkivallan seuraukset
Ei vanhemman toivomaa vaikutusta lapsen pitkäaikaiseen käyttäytymiseen
Vaikutukset lapsen hyvinvointia, kehitystä ja käyttäytymistä vaarantavia
Lisää lapsen omaan aggressiiviseen ja epäsosiaaliseen käyttäytymiseen
Psyykkisten ongelmien riski kasvaa
Voi johtaa heikkoon itseluottamukseen ja -arvostukseen
Vaurioittaa lapsen käsitystä oikeasta ja väärästä

3 Ennaltaehkäiseminen lastentarhanopettajien työssä

Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan päivähoitossa mahdollisimman varhaisella asioihin puuttumisella, tukemalla vanhempia ja huoltajia lapsen hoidossa ja kasvatuksessa sekä huomioimalla lapsen etu kaikessa toiminnassa. Ehkäisevään työhön panostamalla edistetään vaikuttavammin lasten hyvinvointia sekä ehkäistään ongelmien muodostumista, vaikeutumista ja kasautumista. (Järvinen, Laine, Hellman - Suominen. 2009, 91.) Pietilän (2010) mukaan promootio- ja preventio- käsitteiden avulla voidaan kuvata terveydenedistämisen moninaisuutta. Kun pyritään luomaan elinoloja ja kokemuksia, jotka tukevat ja auttavat yksilöä ja yhteisöä selviytymään, puhutaan promootiosta. Sen tavoitteena on vaikuttaa ennen sairauksien ja ongelmien syntymistä, luomalla mahdollisuuksia huolehtia omasta ja ympäristön terveydestä. (Pietilä

2010,138) Preventio on ongelmalähtöistä ja sen toimintatapa on tiedon jakaminen. Olennaista on tarkastella perheen hyvinvointia, terveyttä ja voimavaroja ennakkoivasta näkökulmasta. Pietilän mukaan terveyden edistäminen on arvotyöskentelyä, jossa pyritään mahdollistamaan inhimillisen elämän toteutumista. Yksilö on omien terveysvalintojensa tekijä, mutta on myös sidoksissa oman ympäristönsä ja yhteiskuntansa mahdollisuuksiin. (Pietilä 2010, 274.) Lapsen mahdollisuudet hyvinvointiin ja terveyteen ovat hänen kasvuympäristönsä ja siinä toimivien aikuisten vastuulla. Bloomin & Gullottan (2003) jaottelun mukaan ehkäisyllä eli preventiolla tarkoitetaan epäsuotuisien ja ennakoitavissa olevien tapahtumien ehkäisemistä. Tarkoituksena on ylläpitää tehokkaiden ja vaikuttavien toimenpiteiden ja palveluiden ylläpitämistä sekä suotavien tilanteiden, asioiden ja olotilojen edistämistä. Ehkäisevässä työssä on kyse kielteisten tapahtumien ja ilmiöiden ehkäisemisestä sekä vaikuttavien ja tehokkaiden palveluiden ylläpitämisestä sekä positiivisten tapahtumien ja ilmiöiden edistamisestä. (Bloom & Gullotta, 2003, 128.)

3.1 Ennaltaehkäisyä edellyttävää lainsäädäntöä

Vuoden 2008 alussa voimaantullut uudistettu lastensuojelulaki antaa raamit myös päivähoidon toiminnalle ja velvoittaa kaikkien lasten kanssa toimijoiden puuttua tarvittaessa kaikkeen lasta kohdanneeseen kaltoin kohteluun. Laki täsmentää myös moni ammatillista toimijuutta ja kuntien vastuuta sekä perheen osallisuutta lapsen avun saamiseksi. (L 2007/ 417) Lastentarhanopettajan työskentelyn yhtenä määrittävänä lakina on päivähoitolaki ja lastensuojelulaki, joka määrittää terveyden edistämisen velvoitetta seuraavasti.

1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;

10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (L 8.5.2015/580)

Uusimmassa lastensuojelulaissa (2014) määritellään ehkäisevän lastensuojelutyön velvoitteista seuraavaa:

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. (L 30.12.2014/1302)

*Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, **päivähoidossa**, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. (L 12.2.2010/88)*

Keskeisiä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyä sääteleviä lakeja ja asetuksia ovat terveydenhuoltolaki (L 30.12.2010/1326), sosiaalihuoltolaki (L 30.12.2014/1301), lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417), valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta (A 6.4.2011/338) ja rikoslaki (L 19.12.1889/39). Tuoreen ”turvakotilain” (L 30.12.2014/1354) avulla pyritään turvaamaan turvakotien rahoitus ja turvakotipalvelun tasainen saatavuus Suomessa. Lähisuhde väkivallan ehkäisytyötä linjataan lainsäädännöllä ja kansallisilla suosituksilla. Suomen perustuslaissa (L 11.6.1999/731) korostetaan kansalaisten oikeutta koskemattomuuteen, yhdenvertaiseen kohteluun ja turvallisuuteen. (Fräntti- Malinen 2015, 21.)

3.2 Ennaltaehkäisemisen menetelmiä päivähoidossa

Päivähoitolain (2015) mukaisesti varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (L 8.5.2015/580.) Kekkosen (2012) mukaan varhaiskasvatuksessa **kasvatuskumppanuudella** tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimia yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistetään vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten lasta koskevat tiedot ja kokemukset. Vanhempien ja kasvattajien keskinäinen luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus luovat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Henkilöstön vastuulla on luoda edellytykset tasavertaiselle yhteistyölle. Kasvatuskumppanuus rakentuu vuorovaikutukselle, jota ohjaavat kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja

dialogisuuden periaatteet.(Kekkonen 2012, 42.). Kasvatuskumppanuus aikuisten yhteisvastuullisena huolenpitona lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta on kaikkien lasten oikeus. Kasvatuskumppanuuden erityisenä tehtävänä on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen, avun ja suojelun tarve. Lapsen käyttäytymisen, oppimisen ja viihtymättömyyden ongelmat nähdään sosiaalisen yhteistoiminnan ja oppimisympäristön epäkohtina.(THL.Kasvatuskumppanuus.2005.) Tutkimusten mukaan perheet odottavat asiakassuhteeltaan luottamuksellisuutta. Luottamuksellisen yhteistyösuhteen aikana asiakkaan ja työntekijän näkökulmat yhdistyvät ja asiakas saa tarvitsemansa tuen. Luottamukselliseen suhteeseen kuuluu, että molemmat osapuolet rohkenevat jakaa keskenään henkilökohtaisia asioitaan. Rohkeuden puute ottaa asioita puheeksi on kuitenkin tutkimusten mukaan keskeinen ongelma. Siihen vaikuttavat perheestä ja työntekijästä johtuvat tekijät. Myös lapsilla on taipumus suojella vanhempiaan. He eivät ota herkästi puheeksi perhetilannettaan. (Häggman -Laitila ja Pietilä 2007,2.)

Vaikeita ja sensitiivisiä asioita, kuten väkivaltaa voi lähestyä **huolen puheeksi ottamisen- menetelmällä**. Sen avulla ammattilaiset voivat ottaa puheeksi haastaviakin asioita asiakkaan kanssa. Menetelmän avulla työntekijä voi nostaa esiin huolensa lapseen kohdistuneesta väkivallasta. Kertoessaan omasta huolestaan, työntekijä pyytää vanhempia miettimään lapsen tilannetta ja pohtimaan keinoja huolen hälvenemiseksi. Puheeksi ottaminen toimii myös yhteistyöprosessin alkuna asiakkaan kanssa. (Eriksson & Arnkil 2005, 7–8.) Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön suositukset (2008, 11, 27–28.) kehottavat kuntia tehostamaan väkivallan puheeksi ottamisen käytäntöjä. Mykkäsen (2007) tutkimuksesta selviää, että moni kotonaan väkivaltaa kokenut lapsi kärsi sen aiheuttamista vaikeuksista vielä aikuisiälläkin ja usein väkivalta jatkui myöhemmin omissa parisuhteissa. Tutkimuksessa on todettu, että väkivallan kierteen loppumisen kannalta tarvitaan yhteiskunnallista interventiota ja sitä, että joku kysyy väkivallasta suoraan (Mykkänen 2007, 1). Palveluohjauksen keinoin asiakasta ohjataan hakemaan apua väkivaltaan. Huolen vyöhykkeistö auttaa työntekijää arvioimaan tuen ja yhteistyön tarvetta. Huolen vyöhykkeistöä on kuvattu taulukossa 3.

Taulukko 3. Huolen vyöhykkeistö

EI HUOLTA	PIENI HUOLI	HARMAA VYÖHYKE TUNTUVA HUOLI	SUURI HUOLI
Ei huolta lainkaan	Huoli tai ihmettely käynyt mielessä Huoli tai ihmettely käynyt mielessä	Huoli on tuntuva	Huoli on erittäin suuri
Toiminta liittyy hyvin kokonaisuuteen ja tapahtuu aiottuja seurauksia	Luottamus omiin mahdollisuuksiin on hyvä	Omat voimavarat ovat ehtymässä	Omat voimat ovat ehtymässä
	Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta	Lisävoimavarojen ja kontrollin lisää- misen tarve	Tilanteeseen on saatava muutos heti

Sektorien välinen yhteistyö on kahden tai useamman yhteiskunnan sektorin välistä suunniteltua toimintaa, jonka tavoitteena on terveyteen liittyvät tulokset. Sektorien välinen yhteistyö on tehokkaampaa kuin yksinomaan terveyssektorin toiminta. (WHO 1988.) Airan (2015) mukaan yhteistyön toimivuus voi olla toimivaa onnistuneen vuorovaikutuksen avulla. Mikä tahansa vuorovaikutus ei johda toimivaan yhteistyöhön. Yhteistyö, joka on pelkästään keskustelua ilman tavoitteita, ei ole toimivaa yhteistyötä. Vuorovaikutuksen tulee olla tavoitteellista, aktiivista ja edistää yhteistyötä. Siihen pääsemiseksi täytyy osapuolten toimia aktiivisesti, jakaa vastuita ja tuloksia sekä uhrata aikaa ja voimavaroja. (Aira 2012, 50.)

Yhteistyön kehittämisen tavoitteena on lisätä yhteistä ymmärrystä kuritusväkivallasta. Yhteistä ymmärrystä voidaan lisätä tiedon vaihdon avulla. Airan (2012) mukaan tiedonvaihto lisää kummankin osapuolen asiantuntemusta. Vuoropuhelu varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä lisää tietoa toistensa toimintatavoista ja yhteistyömahdollisuuksista. Yhteistyössä voidaan luoda yhteisiä tapoja sille, miten kuritusväkivalta teemaa käsitellään. Vuorovaikutuksessa luodaan yhteistä tietoperustaa ja yhteisiä merkityksiä sille, mitä omalla alalla on meneillään, mikä on tärkeää, millaisiin asioihin kannattaa tarttua ja mihin tulee keskittyä (Mts.

68.) Lehtimäen (2008, 30) tutkimuksessa kävi ilmi kolme eri yhdistävää tekijää, joiden avulla vastaajat kuvasivat moniammatillista yhteistyötä liittyen lasten kaltoinkohtelun tunnistamiseen sekä siihen puuttumiseen. Nämä tekijät olivat yhteistyön käynnistäminen, yhteistyön käytännön toteutus sekä yhteistyöhön yhteydessä olevat tekijät. Päiväkodin työntekijät nähtiin avainasemassa, koska he elävät päivittäin lapsen kanssa arjen tilanteissa, joten lasten tarkkailu ja havainnointi onnistuu tällöin huomaamatta. (Lehtimäki 2008, 46.)

Yhteistyö käsitteenä merkitsee, että ihmisillä on joku yhteinen työ tai tehtävä suoritettavanaan, ongelma ratkaistavanaan tai päätös tehtävänä, tai he etsivät uusia näkemyksiä yhdessä keskustellen. (Lehtimäki, S.2008, 13). Erilaisilla työtiimin palaverilla pyritään ennaltaehkäisemään kaltoinkohteluongelmien syntymistä. Tutkimusten mukaan lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua voidaan ennaltaehkäistä moniammatillisen yhteistyötiimin avulla, johon kuuluvat muun muassa lapsen kokonaisvaltaisessa hoidossa työskentelevät työntekijät, jotka pystyvät tarkkailemaan lapsen arkea. (Lehtimäki, S. 2008, 19.) Liimataisen (2002) mukaan Hakkarainen ym. (1999) kuvaavat kuinka asiantuntijuuden jakamisen arvo perustuu siihen, että yhteisessä ongelmanratkaisuprosessissa ihmisten välinen vuorovaikutus tukee heidän ymmärryksensä syvenemistä. Toisen palaute toimii uusien ajatusten testaamisen välineenä ja auttaa tarkastelemaan omia käsityksiä uudesta näkökulmasta. Asiantuntijan tehtävä ei enää olekaan vain jonkin tietyn kokonaisuuden hallitseminen vaan myös toisten osaamisen täydentäminen ongelman ratkaisuprosessissa, jonka avulla yhteistyössä saavutetaan yhteinen tavoite. (Liimatainen 2002, 24.) Suomessa **varhainen puuttuminen** (early intervention) on ollut keskeisesti esillä Sosiaali - ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa (Kaste) 2008–2011 sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2007–2011. Molemmissa ohjelmissa on painotettu erityisesti lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä työntekijöiden ja perheiden välistä avointa yhteistyötä. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 186-187.)

Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (**vasu**) (Liite 2.) on lapsen mukana kulkeva prosessinomainen kuvaus lapsesta. Se tehdään ensimmäisen kerran lapsen ja perheen aloittaessa päivähoito. Suunnitelma kulkee mukana koko päivähoiton ajan siihen saakka kunnes lapsi aloittaa koulun. Tärkeintä lapsen vasussa on

kokonaisvaltainen kerronta lapsesta, lapsen yksilöllisyydestä, persoonallisuudesta, taidoista ja valmiuksista. Lapsen vasua päivitetään säännöllisesti. Muutokset kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Havainnoinnin, dokumentoinnin ja vuoropuhelun kautta opitaan tuntemaan lasta paremmin. Sen avulla opitaan löytämään vanhempien kanssa yhdessä keinoja ja tapoja, millä voidaan parhaiten tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen vasu toimii kasvattajan työvälineenä ohjaten kasvattajan pedagogista toimintaa, ohjaten työn suunnittelua ja toiminnan toteutusta sekä tarvittaessa toimintatapojen muuttamista lapselle ja lapsiryhmälle sopivaksi. Lapsen vasun tulisi perustua sekä lapsen yksilöllisyyden että hänen suhdekontextinsa tarkasteluun. (Kaskela & Kronqvist 2007, 34–35.)

Nykyisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa ei mainita eikä puhuta kurittamisesta tai lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Älä lyö lasta -toimintaohjelman (2010) tavoitteiden mukaan tulisi lisätä tulevaan lainsäädäntöön sekä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) perusteisiin kuritusväkivallan vähentämisen ja myönteisen kotikasvatuksen tukemisen tavoitteet. (Älä lyö lasta 2010, 78, 23).

Väkivaltaa pitäisi kysyä kaikilta yhtenä muista rutiinikysymyksistä esimerkiksi osana tulohaastattelua tai varhaiskasvatussuunnitelmaa. Uhrien ja väkivallantekijöiden sekä -näköjien tulisi saada apua. Väkivaltaa pitäisi osata myös epäillä - tietää miten toimia ja erityisesti pystyä turvaamaan uhrin turvallisuus. Väkivallasta pitäisi osata jakaa tietoa esitteiden tai muunlaisen materiaaliin avulla. Akuutissa tilanteessa tulisi tietää mihin uhri ohjataan ja miten tilanteessa toimitaan - kuten lastensuojeluilmoituksen tekeminen. (Ewalds 2008, 19.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, jonka toiminta pohjautuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. Yhteinen toimintakulttuuri rakentuu, kun kasvattajayhteisö neuvottelee arvoista ja toimintatavoista yhdessä. **Oman kasvattajuuden** ja sen taustalla vaikuttavien arvojen ja eettisten periaatteiden tiedostaminen on merkityksellistä väkivallan ehkäisytyössä. Oman työn pohtiminen ja arviointi auttavat kasvattajaa toimimaan tietoisesti eettisesti ja ammatillisesti kestävien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Kasvattajalta edellytetään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajat mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisössä hyvän

ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Kasvattajat vaalivat lapsen ystävyysuhteiden ja hoito- ja kasvatussuhteiden jatkuvuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005.)

Lasten tunne- ja turvataito kasvatusta on kotimainen lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyohjelma, joka on tehty lapsille. Ohjelman tarkoituksena on estää lapsia joutumasta ruumiillisen, henkisen ja seksuaalisen väkivallan kohteeksi.

Turvataitokasvatusta on kehitetty Kotkassa englantilaisen Kidscape- ohjelman innoittamana vuodesta 1991 lähtien. Turvataidot osaamiseksi (TuTa)- hanketta toteutettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vuosina 2012- 2014.

Turvataitokasvatuksen avulla pyritään vahvistamaan lapsen henkilökohtaisia voimavaroja ja selviytymiskeinoja, joiden avulla lapsi saa taitoja puolustaa itseään ja pitämään huolta rajoistaan. Turvataitokasvatuksen tarkoituksena on tukea lasta kertomaan huolistaan aikuiselle. Menetelmä auttaa myös aikuisia tulemaan herkemmiä havaitsemaan lasten huolia ja pahoinvointia. (Tunne- ja turvataitoja lapsille. THL. 2012.)

Lapsen kokema kuritusväkivaltaa voidaan ennaltaehkäistä tarjoamalla perheille **Lapset puheeksi**- menetelmän avulla toteutuvaa keskustelua ja neuvonpitoa. Menetelmä on ensin Terveystieteiden ja hyvinvointilaitoksessa kehitetty ja myöhemmin Suomen mielenterveysseuran haltuunottama Toimiva Lapsi & Perhe interventio. Muuramen kunnassa on koulutettu pilottiryhmä lapsiperheiden kanssa toimivia ammattilaisia Lapset puheeksi – menetelmän käyttöönottoa varten.

Mielenterveysseuran (2016) mukaan **Toimiva lapsi & perhe -työssä** kehitetään, tutkitaan ja juurrutetaan lasten hyvinvointia tukevia ja ongelmia ehkäiseviä työkäytäntöjä sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluihin sekä kasvatusta ja sivistystoimiin. Työtä tehdään yhdessä kuntien kanssa. Palvelut ulottuvat yli sektorirajojen. Toimiva lapsi & perhe -menetelmät on tarkoitettu lapsen hyvinvoinnin kannalta keskeisten tekijöiden kartoittamiseen ja vahvistamiseen, lapsen kehityksen tukemiseen ja ongelmien ehkäisemiseen erityisesti silloin, kun vanhemmilla on vaikeuksia. (Mielenterveysseura)

3.3 Ennaltaehkäisyn tasot

Laajasalo ja Pirkolan (2012) mukaan Gordon (1987), Mratzek & Haggerty (1994) määrittelevät kuinka perinteisesti kansanterveystyön yhteydessä on puhuttu primaari-, sekundaari- ja tertiäripreventiosta sen mukaan, mihin sairauden vaiheeseen preventiiviset interventiot kohdistetaan. Primaaripreventiolla tarkoitetaan sairastuvuusalttiuden vähentämistä vaaratekijöihin ja suojaavin tekijöihin vaikuttamalla. Sekundaaripreventiossa tarkoitetaan sairauden varhaista havaitsemista ja hyvää hoitoa, jossa riskitekijöihin vaikuttamalla pyritään ehkäisemään sairauden paheneminen. Tertiäripreventiolla tarkoitetaan pitkäaikaishoitoa ja kuntouttamista, työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä. (Laajasalo & Pirkola 2012, 10.) Hulkon ja Tiaisen (2014) mukaan ennaltaehkäisyn tason määrittäminen on tarpeellista koska primääri-, sekundaari- ja tertiäriprevention väliset erot ovat käytännön työn kannalta merkittäviä. Korjaavaan työhön keskittyminen ennaltaehkäisevän työn kustannuksella on kaksi eri asiaa. Jossakin määrin viranomaisten toimet saattavat viitata ennaltaehkäisyyn niminomaan palvelujen edistämisen näkökulmasta, mutta jos palvelut itsessään foku-soituvat lähinnä ”kroonistuneiden oireiden” hallitsemiseen, on primääritason toimintaan vielä pitkä matka. Käytännössä väkivallan ennaltaehkäiseminen tarkoittaa siis ehkäisemistä ennen väkivallan syntymistä. (Hulkko & Tiainen 2014, 6.)

Liimatainen (2002) on koonnut yhteen preventiiviseen työhön ja työotteeseen oleellisesti kuuluvia asioita. Näkökulma on terveyden edistämisessä ja siitä löytyy oleellisia näkökulmia myös preventiiviseen väkivaltatyöhön. Liimataisen yhteenvedon perusteella voidaan todeta, että preventiiviselle työlle on ominaista asiakaslähtöisyys, perhekeskeisyys, moni ammatillinen yhteistyö ja jossakin määrin myös kulttuurilähtöinen neuvonta. (Liimatainen 2002, 20.) Preventiivinen terveydenedistämisen lähestymistapa tähtää sairauksien ehkäisyyn, riskien ja komplikaatioiden välttämiseen asiantuntijoiden antamien ohjeiden ja neuvojen avulla. (Mts.24)

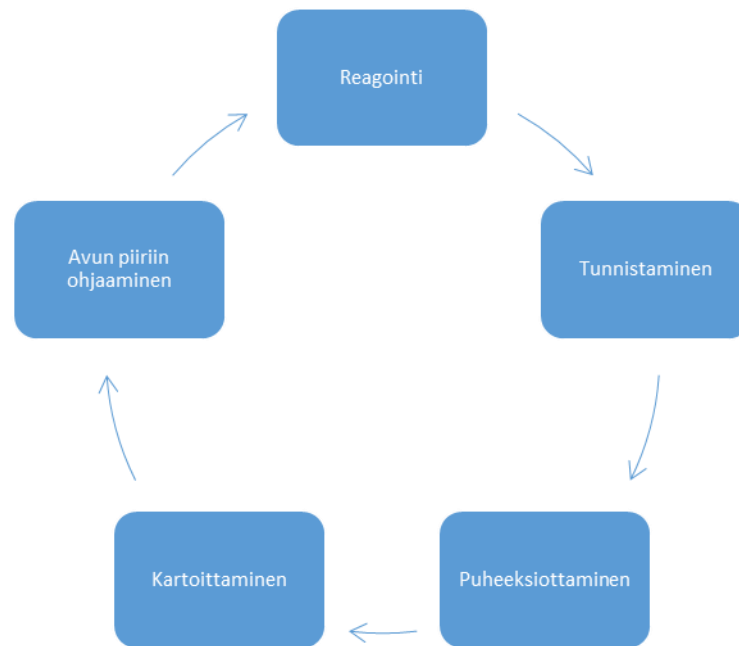
Preventiivisen työn arvolähtökohtana on oltava yksilön kunnioittaminen; kunnioitettava kohtaaminen. Perhekeskeisyys näyttäytyy puolestaan siinä, että asiakasta pidetään ja kuullaan hänen perheensä asiantuntijana.

3.3.1 Primaaripreventio

Ennaltaehkäisyn osalta puhutaan edelleen ensisijaisista toimista tai toimenpiteistä, joissa kohderyhmänä ovat laajat ryhmät tai koko väestö. Esimerkiksi erilaiset mediakampanjat tai opiskelijoille suunnatut oppikurssit ovat ensisijaisia toimenpiteitä, joilla väkivaltaa pyritään ennaltaehkäisemään. (Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen 2010, 33.) Hulkko ja Tiaisen mukaan (2013, 31) Krug (2005) ja WHO (2009) ovat listanneet väkivallan preventiivisen työn kannalta oleellisia ja vaikuttavia toimenpiteitä. Primaariprevention toimenpiteisiin kuuluvat raskauden aikainen ja perinataalinen terveydenhuolto, esikouluikäisten lasten kouluvalmiuksien parantaminen sekä lapsille ja nuorille suunnatut sosiaaliset kehitysohjelmat. Vanhemmuustaitojen opettaminen ja perheiden toimivuuden edistäminen ovat oleellisia toimenpiteitä. Urbanin infrastruktuurin sekä fyysisen että sosioekonomisen toimivuuden parantaminen ehkäisevät väkivaltaa. Asenteisiin, käyttäytymiseen ja normien muuttamiseen tähtäävät valistuskampanjat ovat toimenpideohjelmassa. Lasten ja vanhempien välisen suhteitten kehittämisessä keskeisellä sijalla ovat turvallisuus, vakaus ja lapsen kehityksen tukeminen. Lasten ja nuorten elämäntaitojen kehittämisessä alkoholin ja päihteiden väärinkäyttöön tulee puuttua. Aseiden, teräaseiden ja vaarallisten aineiden saatavuuteen tulee vaikuttaa. Sukupuolten välistä tasa-arvoa tulee edistää, erityisesti naisiin kohdistuvaan väkivaltaan tulee puuttua. Vaikuttaminen väkivaltaa oikeuttaviin kulttuurisiin ja sosiaalisiin normeihin, riskianalyytit ja uhrin/tekijän identifiointi. (Hulkko & Tiainen 2013, 31)

3.3.2 Sekundaaripreventio

Hulkon ja Tiaisen mukaan (2013, 15) Milne (1998) määrittelee sekundaariprevention parisuhdeväkivallan kontekstissa pitkälti varhaisen puuttumisen prosessin kautta. Sekundaaripreventio määrittyy parisuhdeväkivallan kontekstissa varhaisen puuttumisen prosessin kautta. Prosessia on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. Varhaisen puuttumisen vaiheet

3.4 Ennaltaehkäisyn muodot

Ennaltaehkäisyn muotoja voidaan selkeyttää jaotteleamalla niitä sen mukaan keneen ja missä riskin tai riskittömyyden vaiheessa ehkäisyä tapahtuu.

Universaali eli väestölähtöinen ennaltaehkäisy kohdistuu määriteltyyn väestöön kokonaisuudessaan; esimerkiksi mediassa toteutettava kampanja mielenterveyden häiriöihin liittyvän stigman vähentämiseksi.

Valikoitu eli selektiivinen ehkäisy kohdistuu yksilöihin tai väestöryhmään, joiden riski sairastua mielenterveyden häiriöön on suurentunut; esimerkiksi mielenterveys- ja päihdehäiriöistä kärsivien vanhempien lasten tukemiseksi kehitetyt interventiot.

Kohdennettu eli indikoitu ehkäisy kohdistuu korkean riskin henkilöihin, joilla on jo joi-takin havaittavia oireita mielenterveyden häiriöstä, mutta jotka eivät täytä sairauden diagnostisia kriteereitä; esimerkiksi psykoosin riskioireista kärsivien nuorten tunnistaminen ja hoitaminen mahdollisen psykoosin ennaltaehkäisemiseksi.

Toisaalta ennaltaehkäisyn kohteita voidaan kuvata seuraavasti:

Universaalimuoto kohdistuu koko väestöön, esimerkkinä äitiysneuvola. Valikoiva eli selektiivinen preventio kohdistuu korkean riskin omaavaan väestöosaan, esimerkkinä depressiivisten äitien lapset. Kohdennettu eli indikoitu preventio kohdistuu sellaiseen korkean riskin ryhmään, jolla on lieviä, mutta jo selvästi havaittavissa olevia ehkäistävän häiriön oireita, kuten mielenterveysongelmista oirehtivat lapset. (Laajasalo & Pirkola 2012.) Primääriprevention muotoja on havainnollistettu taulukossa kaksi.

Taulukko 4. . Prevention universaali, selektiivinen ja indikoitu kohde

Primääriprevention kolme eri muotoa	Esimerkkejä
Universaali eli koko väestöön kohdistuva preventio	Äitiys- ja lastenneuvola
Selektiivinen eli valikoivapreventio	Korkean riskin ryhmä kuten depressiivisten äitien lapset
Indikoitu eli kohdennettupreventio	Lieviä mutta jo selkeästi häiriön omaavien ryhmä kuten mielenterveysongelmista oirehtivat lapset

Toissijainen toimenpide jolla pyritään ehkäisemään kuritusväkivaltaa ja estämään vakavampien seurauksien syntymistä, on toimenpiteet, jolla puututaan välittömästi kohdattuun ilmiöön. Tällöin toimenpide osoitetaan valikoiduille riskiryhmille. Esimerkiksi voidaan nostaa puolustusvoimissa tehtävä asennekasvatus tai vanhemmuuteen liittyvien taitojen vahvistaminen. (Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen 2010,33.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja kehittämistehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä lapsiin kotona kohdistuvasta kuritusväkivallasta ja sen ennaltaehkäisemisen mahdollisuuksista näkyvää lastentarhanopettajan jokapäiväisessä työssä. Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata

lastentarhanopettajien käytössä olevia lapsen kohdistuvan kuritusväkivallan ehkäisyn menetelmiä ja ehkäisytyöhön liittyviä haasteita.

Kehittämistehtävät:

1 Kartoittaa tällä hetkellä käytössä olevia menetelmiä joiden avulla voidaan ehkäistä kuritusväkivaltaa.

2 Kuvata ehkäisyyn liittyviä haasteita lastentarhanopettajien työssä.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Menetelmä

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimuksellisen kehittämistoiminnan menetelmää. Käytännön ongelmat ja kehittämistarpeet kuritusväkivallan ehkäisemiseen liittyen ohjasivat tiedon tuottamista. Kehittämistoiminnalla pyrittiin tuottamaan tietoa myös laajempaa keskustelua varten. Toikon ja Rantasen (2009, 114) mukaan tutkimus tuottaa uutta tietoa jota sovelletaan käytäntöön. Kehittämistoiminnan tiedontuottamisella tavoiteltiin lastentarhanopettajien omaa oppimista ja oman toiminnan kehittämistä kyseisen väkivallan muodon ehkäisemiseksi. Reflektiivinen ammatillisuus ilmenee kykyinä työntekijän jatkuvaan itsearviointiin ja oppimiseen sekä kykyyn tehdä työtä joustavasti ja räätälöidysti erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa. Tiedontuotanto kohdistuu työntekijän oman toiminnan kehittämiseen. Kehittämistoiminnan tiedontuotannolla pyritään tuottamaan pysyviä käytäntöjä ja rakenteita, joilla pystytään ennaltaehkäisemään kuritusväkivaltaa. Tietoa pyritään siirtämään myös muihin organisaatioihin ja yhteisöihin. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan välinen suhde voidaan kuvata siten, että kehittämisessä sovelletaan tutkimuksen kautta saatua tietoa (Mts. 19.) Opinnäytetyössä on hyödynnetty kyseiseen väkivallanmuotoon liittyviä aiempia tutkimuksia. Kehittämistoiminnassa tutkimuksellisuuteen viittaavat järjestelmällisyys, valintojen perustelu ja dokumentointi. Opinnäytetyö on edennyt järjestelmällisesti teoretiedon ja käytännön tiedon hankkimisella. Tiedon

hankinnassa, jota on käytetty kehittämisen tukena, korostuu huolellisuus ja kriittisyys. Opinnäytetyöhön on valittu lähteitä kriittisesti ja valikoidusti. Kehittämistoiminnan tutkimuksellisuus edellyttää analyyttisyyttä käyttää erilaisia menetelmiä. Niiden avulla tunnistetaan, eritellään ja luodaan erilaisia näkökulmia. Tutkimuksellisuus ilmenee myös kriittisyytenä arvioida hankittua tietoa, omia valintoja, erilaisia näkökulmia, prosessia ja tuloksia. (Ojasalo ym. 2015, 21-22.) Opinnäytetyöhön valittiin toiminnallinen menetelmä tukemaan kehittämistoimintaa. Toikon ja Rantasen (2009,20-22, 89, 121-122) mukaan tutkimuksellinen kehittämistyö soveltuu menetelmien, palveluiden sekä oman työn tai työyhteisön kehittämiseen. Kehittämistoiminta on sosiaalinen oppimisprosessi joka edellyttää työntekijöiden aktiivista osallistumista ja vuorovaikutusta, avointa dialogia. Kehittämistoiminnassa luotettavuus tarkoittaa pääosin käyttökelpoisuutta ja sitä, onko saatu tieto myös hyödyllistä. Reliabiliteetin ja validiteetin sijaan voidaan pohtia tutkimuksen vakuuttavuutta eli sitä, onko tutkimus ja tulokset uskottavia ja onko työ johdonmukaisesti suoritettu. Tiedon tuottamista tapahtui kolmessa eri päiväkodissa Learning Cafe – tilaisuuksissa.

5.2 Aineiston keruu ja analysointi

5.2.1 Learning Cafe – osallistava menetelmä

Opinnäytetyöhön kerättiin aineistoa lastentarhanopettajia osallistavalla Learning Cafe - oppimiskahvila menetelmän avulla. Laaksosen, Koskisen ja Salmisen (2011, 39) mukaan Learning Cafe on opetus- ja kehittämismenetelmä, joka on kansainvälisesti käytetty yhteistoiminnallinen ryhmätyömuoto. Menetelmän tarkoituksena on muuttaa tehokkaasti yksilöllinen tieto suuremman ryhmän yhteiseksi ymmärrykseksi. Oppimisen menetelmänä se tarjoaa mahdollisuuden tuottaa tietoa yhdessä. Menetelmän perusajatuksena on, että jokaisella toimijalla on tietoa, luovuutta ja viisautta, jota jakamalla voidaan löytää uusia toimintatapoja ja malleja esitettyihin kysymyksiin ja tilanteisiin. Lastentarhanopettajat voivat reflektoida omaa toimintaa esitettyjen kysymysten avulla. He saivat tuoda esille ennaltaehkäisyyn liittyviä haasteita ja käytössä olevia menetelmiä. Tavoitteena menetelmää käytettäessä on edistää avointa

tiedon jakamista, varauksetonta kuuntelemista ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä- hyvää dialogia. Prewitt (2011,189- 202) kuvaa, kuinka oppimiskahvilassa on mahdollisuus synnyttää uusia ideoita ja kehittää niitä, kiteyttää ajatuksia, luoda yhteinen näkemys, levittää tietoa ja synnyttää uutta ajattelua ja osaamista. Learning Cafe- tilaisuudessa lastentarhanopettajat saivat tuoda esiin mitä menetelmiä ja käytännön haasteita heillä oli kyseessä olevan väkivallanmuodon ehkäisytyössä.

5.2.2 Learning Cafe -tiedonkeruun prosessi

Keväällä vuonna 2014 käytiin keskustelua opinnäytetyön aiheesta Muuramen varhaiskasvatus johtajan ja päiväkodin johtajien kanssa. Kehittämistyön tarpeellisuuden kartoitusta tehtiin yhdessä keskustellen ja pohtien aiheen ajankohtaisuutta. Kuritusväkivallan ehkäisyä oli syytä pitää esillä myös ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön näkökulmasta. Ennaltaehkäisy todettiin myös kunnan varoja säästävänä toimintaperiaatteena. Päiväkotien johtavat työntekijät kokivat aiheen ajankohtaiseksi ja tarpeelliseksi. Muuramen kunnan varhaiskasvatusjohtajan hyväksymänä kehittämistyön suunnitelmaa jatkettiin. Päiväkodinjohtajat lupasivat, että lastentarhanopettajat voivat käyttää työaikaa Learning Cafe- tilaisuuksiin.

Learning Cafe oppimiskahvilat toteutettiin joulukuussa 2015. Yhden Learning Cafe-tilaisuuden järjestämisessä tuli ongelmia opinnäytetyön tekijän sairastumisen vuoksi. Uutta tilaisuutta ei pystytty järjestämään samassa päiväkodissa, koska yhteistä aikaa ei löytynyt. Päiväkotia vaihdettiin ja saatiin sovittua uusi Learning Cafe- tilaisuus. Kehittämistoimintaan osallistui 16 (8+4+4+) lastentarhanopettajaa kolmesta eri päiväkodista. Learning Cafe -tilaisuuteen oli käytettävissä aikaa 45- 60 minuuttia. Lastentarhanopettajat pääsivät osallistumaan klo 12- 13 välisenä aikana, koska lapsilla oli samaan aikaan niin sanottu lepoaika, jolloin ryhmissä ei ole muuta toimintaa. Learning Cafe- tilaisuudet järjestettiin samanlaisina jokaisessa päiväkodissa. Lastentarhanopettajat toivotettiin tervetulleiksi ja kiitettiin heidän antamastaan ajasta kesken työpäivää. Lastentarhanopettajille kerrottiin kehittämistyön tarkoitus ja tavoite. Tervetuliaissanoissa viitattiin lyhyesti kutsukirjeen sisältöön kuritusväkivallan ajankohtai-

suudesta ja yleisyydestä. Tila, jossa Learning Cafe järjestettiin, oli päiväkodin henkilökunnan neuvotteluhuone tai taukotila. Paikka muutettiin kahvilaksi muodostaen kahvilantyyppisesti kolme pöytää. Pöydille laitettiin isot fläppitaulupaperit. Lastentarhanopettajat kiersivät ryhmittäin pöydästä toiseen ja vastasivat papereissa oleviin kysymyksiin noin 15 minuutin ajan. Kysymysten tarkoituksena oli virittää keskustelua ja saada vastauksia annettuihin kysymyksiin. Learning Cafe pöydissä kysyttiin seuraavaa:

1. Millä tavoilla tai menetelmillä voit ennaltaehkäistä mahdollisesti lapsen kotona kohdistuvaa kuritusväkivaltaa?
2. Koetko omaavasi riittävää osaamista ennaltaehkäistä mahdollisesti lapsen kotona kohdistuvaa kuritusväkivaltaa? Mikä on vahvistanut osaamistasi? Mikä sitä on heikentänyt?
3. Mitä haasteita koet ennaltaehkäistä mahdollisesti lapsen kotona kohdistuvaa kuritusväkivaltaa?

Kukaan ei toiminut varsinaisesti puheenjohtajana mutta jokainen ryhmä valitsi keskuudestaan kirjurin. Vaihtoehtoisesti pöytiä voisi isännöidä tai emännöidä henkilö joka vauhdittaa keskustelua. (Laaksonen, Koskinen, Salminen. 2011, 40)

Kysymykset herättivät osallistujien keskuudessa keskustelua, jonka pohjalta he kirjoittivat papereille yksittäisiä sanoja tai lyhyitä lauseita vastaukseksi. Kaikkea keskustelemaansa he eivät kirjoittaneet vaan päätyivät ydinlauseisiin. Aikaa tehtävän orientointiin ja vastaamiseen sekä papereiden läpikäymiseen meni noin tunti. Kehittäjä ei varsinaisesti osallistunut keskusteluihin. Hän huolehti ajan seuraamisesta ja huolehti toimivista työvälineistä. Kehittäjä teki havainnointi muistiinpanoja pöytien äärellä käydyistä keskusteluista. Tilaisuuteen kutsuttiin ainoastaan päiväkodin lastentarhanopettajat. Rajaamisen perusteena oli yhteneväinen koulutustausta ja yhteneväinen vastuu työtehtävissä. Työskentelyn lopuksi tuotokset luettiin yhteisesti. Jokainen ryhmä sai tietää, mitä asioita kysymysten alle oli kirjattu ja mitä ajatuksia ja ideoita kukin ryhmä oli saanut aikaan. Ryhmien samansuuntaiset vastaukset alleviivattiin saman värisillä tusseilla vastausten hahmottamisen helpottamiseksi. Valmis oppinäytetyö toimitetaan päiväkodeihin luettavaksi.

5.2.3 Learning Café tuotosten analysointi

Tuotosten analysoinnissa toteutettiin laadullisen aineistoanalyysin periaatteita. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 99) mukaan teoria- ja aineistolähtöisen tutkimuksen väli- maastossa voidaan ajatella olevan teoriasidonnainen tutkimus, jossa aineiston analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat havaittavissa. Tällöin aineistosta tehdyille löydöksille etsitään tulkintojen tueksi teoriasta selityksiä tai vahvistusta. Teoriasidonnaista lähestymistapaa aineistoon voidaan kutsua myös abduktiiviseksi päättelyksi. (ems. 99.) Aineistoa analysoitiin teoriasidonnaisen analyysin keinoin. Tuomen ja Sarajärven (2009, 75) mukaan teoriasidonnaisessa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, mutta ne eivät pohjautu suoraan teoriaan tai teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä. Teoriasidonnaisessa analyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta siinä aikaisempi tieto ohjaa tai auttaa analyysia elektiivisesti eli valikoivasti. Analyysistä on tunnistettavissa aiemman tiedon vaikutus, joka on uusia ajatusuria aukova. (emt.97.) Analyysin tehtävänä on järjestää, jäsentää ja tiivistää aineisto niin, että mitään olennaista ei jää pois. Tällöin aineiston informaatioarvo lisääntyy. Kehittäjä joutuu tekemään monia valintoja kehittämishankkeen edetessä, joihin ei ole yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua. (emt. 99.) Saatu aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin sanasta sanaan niin kuin se oli kirjoitettu Learning Cafe pöydille laitettuihin papereihin. Tuotokset litteroitiin tekstinkäsittelyohjelmalla. Opinnäytetyön tekijän tekemät havaintomuistiinpanot ja lastentarhanopettajien tuotosten loppuyhteenvedossa käytyjen keskustelujen muistiinpanot litteroitiin myös. Ensimmäisen pöydän tuotoksena oli yhteensä 49 kommenttia. Toisesta pöydästä saatiin kommentteja 13. Kolmanteen Learning Cafe pöydässä olleeseen paperiin saatiin 20 kommenttia. Tuotoksia kertyi yhteensä kolme A4 kokoista liuskaa ja havaintomuistiinpanoja tuli yhteensä kaksi A4 kokista liuskaa. Fonttina oli käytössä Calibri kokoa 12, riviväli 1,5. Aineiston litteroinnin jälkeen saatua aineistoa luettiin useitakertoja sillä seurauksella, että aineistosta alkoi nousta eri teemoja. Teemoittelulla tarkoitetaan laadullisen aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä erilaisten aihepiirien mukaan. Periaatteessa se muistuttaa luokittelua, mutta siinä korostuu lukumäärien sijasta teeman sisältö; Mitä teemasta on sanottu tai mitä asioita siihen katsotaan sisältyvän. (Tuomi & Sarajärvi,

2008., 13) Saadut vastaukset analysoitiin ensin jaottelemalla ne teemoihin käyttäen apuna oppimiskahvilan pöydissä olleita kysymyksiä. Tuotoksista haettiin tyyppitelemällä samankaltaiset vastaukset. Samankaltaisuuksien erottamiseksi käytettiin apuna koodausta, jolloin saatua aineistoa jaoteltiin eri väreillä.

Teemoittelussa otettiin huomioon mille taholle ennaltaehkäisyä kohdistui. Koodaus väreinä käytettiin värejä punainen, vihreä, sininen ja perus tekstin väri musta. Toinen teemoittelun peruste oli, millä prevention tasolla ennaltaehkäisyä tapahtui. Prevention tasot tyyppiteltiin sen mukaan, toteutuiko niissä ennaltaehkäisyn primääri-, sekundääri- vai tertiääritaso. Prevention tasot eroteltiin eri värein riippuen, missä vaiheessa ennaltaehkäisyä toteutettiin. Primääritason preventioon liittyvät toimenpiteet eroteltiin vihreällä värillä, sekundääritason keltaisella ja tertiääritason ennaltaehkäisy punaisella värillä.

Kolmantena teemoittelun perusteena oli mille ryhmälle ennaltaehkäisy kohdistettiin. Universaalit toimenpiteet olivat tarkoitettu kaikille asiakasperheille. Valikoivat eli selektiiviset ennaltaehkäisyn toimenpiteet kohdistuivat niihin perheisiin, joista oli jollakin tapaa jo tullut tietoa kuritusväkivallan käyttämisen korkeasta riskistä. Lapsi oli puhunut tai lapsessa oli fyysisiä merkkejä. Fyysisten merkkien, kuten mustelmien alkuperästä ei oltu varmoja liittyivätkö ne varmasti kuritusväkivaltaan - huoli tai epäily oli kuitenkin herännyt. Induktiivinen toimenpide oli kohdennettu ennaltaehkäisyn muoto eli kuritusväkivaltaa oli jo tapahtunut. Neljänneksi teemaksi tuotoksista nousi lastentarhanopettajien omiin taitoihin liittyvät kommentit. Viidentenä teemana kuvattiin kuritusväkivallan ennaltaehkäisemiseen liittyvät haasteet.

6 Kehittämistyön tuloksia

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksena selvisi ennaltaehkäisyn eri tasojen mukaisia ensisijaisia ja toissijaisia väkivallan ehkäisyn menetelmiä. Tuotoksista kävi ilmi ehkäisyyn kohdistuvat suunnat sekä ehkäisytyön muodot sekä ehkäisytyöhön liittyvät haasteet lastentarhanopettajan työssä.

6.1 Lastentarhanopettajan käyttämät ehkäisyn menetelmät

Prevention menetelmät olivat muodoltaan universaalia eli kaikille kohdennettua ennaltaehkäisyä. Primääripreventiotason menetelmiä olivat kasvatuskumppanuus, työskentely lasten kanssa, VASU- keskustelut, vanhempainillat, päiväkodissa järjestetyt tapahtumat, kotikäynnit, keskusteluryhmät ja vanhemmuuden vahvistaminen neuvoilla ja ohjeilla.

Sekundääritason preventio oli muodoltaan selektiivista eli valikoivaa. Sekundääritason ennaltaehkäisytyötä olivat avoimet keskustelut, huolen puheeksi ottaminen, lapsen huolestuttavan tai muuttuneen käyttäytymisen havainnointi ja dokumentointi sekä muiden yhteistyötahojen konsultointi ja lastensuojeluilmoitus ja mahdollisesti rikosilmoitus.

Tertiääritason preventiota aineistosta ei varsinaisesti noussut lainkaan. Tertiääritasolle kuuluvat hoito ja kuntoutus, jota toteuttavat pääsääntöisesti muut toimijat kuin päivähoito. Tosin kuntouttavana toimintana voidaan pitää päivähoidon arkipäiväisiä toimintoja, jolloin lapselle voidaan järjestää päivähoitoa lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Tasoja on havainnollistettu taulukossa kolme.

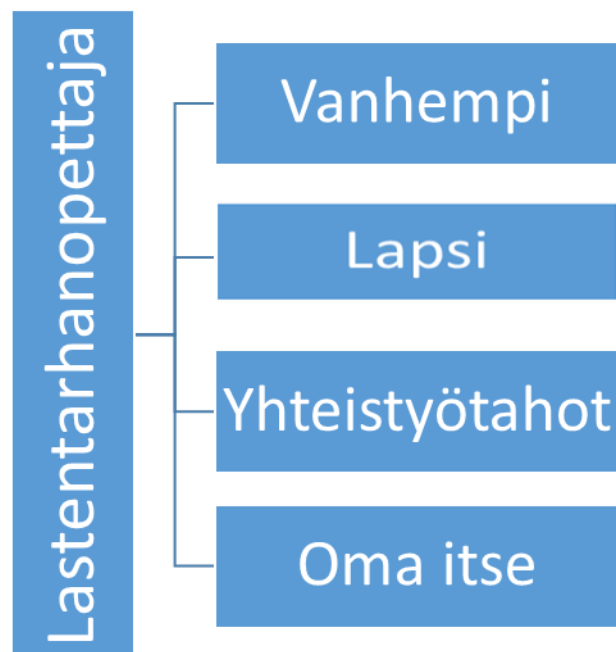
Taulukko 5. Ennaltaehkäisyn menetelmät päivähoitossa eri tahojen kanssa prevention eri tasoilla

PRIMAARITASO Universaali eli kaikille kohdistettu prevention muoto	SEKUNDAARITASO Selektiivinen eli valikoiva prevention muoto	TERTIAARITASO Induktiivinen eli kohdennettu prevention muoto
Varhaiskasvatussuunnitelma Lasten kanssa työskentely Kasvatuskumppanuus Vanhempainillat Vertaisryhmät Neuvot ja ohjeet Kotikäynnit Tapahtumat	Huolen puheeksiottaminen Lapsen havainnointi Dokumentointi Konsultointi Lastensuojeluilmoitus Rikosilmoitus	Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena Perheneuvola Turvasuunnitelma Lastensuojelun perhetyö

6.2 Ennaltaehkäisyn suunnat päiväkodissa

Tuloksista käy ilmi, että lastentarhanopettajat suuntaavat kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisen neljään eri suuntaan. Ensimmäinen suunta on lastentarhanopettajan ja vanhempien välinen työskentely. Toinen ehkäisemisen suunta on työskentely suhteessa lapseen. Kolmas suunta on yhteistyö eri ammattiryhmien kanssa. Neljäs suunta, johon ennaltaehkäisytyö kohdistuu, on lastentarhanopettaja itse -henkilökohtaiset taidot ja asenteet. Suunnat on havainnollistettu kuviossa 3.

Kuvio 2. Kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisen suunnat

6.2.1 Lastentarhanopettaja ja vanhemmat

Lastentarhanopettajan ja vanhemman välisessä suhteessa nousi keskeisimmäksi asiaksi kasvatuskumppanuus; Vasu- keskustelut, päivittäiset keskustelut, vanhempien riskitekijöiden tunnistaminen kuten mielenterveys- tai päihdeongelma, vanhempain illat ja – ryhmät sekä kotikäynnit.

Tuotoksista käy ilmi, että vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa on tärkeää saada tietoa millaisia lapsen käyttäytymiseen ja kasvattamiseen liittyviä haasteita ilmenee kotona. Lastentarhanopettajien mukaan lapsen käyttäytyminen voi poiketa suurestikin toisistaan päiväkodissa ja kotioloissa. Lastentarhanopettajat halusivat tietää, millaisia keinoja kotona lapsen haasteellinen tai ei toivottu käyttäytyminen johtaa ja millaisia keinoja vanhemmilla on käytössä. Vastaavasti lastentarhanopettajat halusivat kertoa, millaisia seuraamuksia päivähoidossa käytetään. Aineiston mukaan lastentarhanopettajien tavoitteena on, että kasvatukseen liittyvistä asioista keskusteltaisiin ja mietittäisiin yhdessä sopivia tapoja yksilöllisesti, kyseisen lapsen tarpeitten mukaisesti. Aineiston mukaan dokumentoinnin merkitys korostuu myös vanhempien tukemisessa; konkreettisesti kirjatut asiat omasta lapsesta voivat selkiytyä ja perheen näkemykselle annetaan arvoa. Dokumentointi on osaltaan tiedon välitystä kohti lapsen tulevia kasvuympäristöjä. Tiedon ja havaintojen dokumentointi mahdollistaa asioiden puheeksi ottamista ja lapsen kuulemista. Varhaisella puuttumisella voidaan ennaltaehkäistä ylisukupolvisen negatiivisen käyttäytymisen periytyminen.

Vanhempainilloissa lastentarhanopettajat haluavat tuoda selkeämmin tietoon kuritusväkivallan laittomuus. He halusivat jakaa informaatiota mitä seurauksia kuritusväkivallasta on lapsen kehitykselle nyt ja mitä siitä voi seurata myöhemmin. Informaation jakamisen edellytyksenä koettiin oman ammatillisuuden vahvistamisen tarve täydennyskoulutuksen tai muun vastaavan lisäkoulutuksen avulla.

Pitkäkestoinen **kasvatuskumppanuus** nähdään merkittävänä väkivallan ehkäisyn muotona. Luottamuksellisuus ja perheen tunteminen helpottavat puheeksi ottamista ilman, että se syyllistää tai moralisoi perhettä. Lapsen turvallisuus ja hyvinvointi ovat motiivina asioiden puheeksi ottamiseen tai puuttumiselle lapsen väkivaltaiseen kasvattamiseen. Päivittäin käydyt tuttavalliset keskustelut lapsen arjesta koetaan matalavan kynnystä ottaa puheeksi myös ongelmia. Jos on opittu keskustelemaan ja kohtaamaan vanhempia arkisissa asioissa, koetaan haastaviin asioihin puuttuminen helpompana. Vanhempia ei tarvitse lähestyä vain negatiivisen asian vuoksi.

Perheen terveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevan ammatillisen vuorovaikutussuhteen keskeisimpinä kohteina koetaan luottamuksellisuus, rohkeus ottaa asioita puheeksi, perheen asennoituminen, työntekijän valmiudet ja toimintatavat sekä riittävän ajan varaaminen.

Lastentarhanopettajat eivät koe kynnystä **huolen puheeksi ottamiseen** liian korkeana. Huolen herättyä pidetään tärkeänä, että muille työntekijöille tai yhteistyökumppaneille pystytään konsultoimaan huolta herättävistä havainnoista. Saadun ai-neiston mukaan pidetään tärkeänä, ettei epäilyä pantata tai odoteta liian kauan - pelkkä huoli tuodaan julki mahdollisimman pian.

Lastentarhanopettajien vastausten perusteella pidetään tärkeänä vanhemmuuden vahvistamista. Vanhemmille neuvotaan, kuinka lasta voi ohjata. Vanhemmille antamalla toimintamalleja ja tietoa lapsen kehitysvaiheista. Vanhempainillat ja vanhempain **vertaisryhmät** ovat sopivia tilaisuuksia tämän kaltaiselle toiminnalle. Lastentarhanopettajat näkevät merkittävänä kuritusväkivallan ehkäisyn muotona vanhempien ohjaamisen muihin lapsiperhepalveluihin kuten neuvolaan. Erityisesti silloin, jos he havaitsevat vanhemmilla uupumusta tai jaksamattomuutta arjenhallinnassa.

6.2.2 Lastentarhanopettaja ja lapsi

Lastentarhanopettajan ja lapsen välisiä kuritusväkivallan ennaltaehkäisyn tapoja, joita mainitaan Learning Cafe tuotoksissa, ovat **turvataito ja tunnepaja** työskentelyn menetelmät. Turvataito menetelmän käyttö nimettiin vain yhdessä päiväkodissa kolmesta.

Lapsen käyttäytymisen ja kehityksen **havainnointi** mainittiin yhtenä kuritusväkivallan ennaltaehkäisyn mahdollisuutena. Lapsen poikkeava käyttäytyminen voi olla merkki kotona tapahtuvasta kuritusväkivallasta lastentarhanopettajien kommenttien mukaan. Lapsen kehonkielen havainnointi on yksi tapa tunnistaa lapseen kohdistuvaa kuritusväkivaltaa. Lastentarhanopettajien havaintojen mukaan tilanteissa, joissa lapsi tietää tehneensä väärin, voi oman kehon suojaaminen tai väistäminen kieliä lapseen kohdistuvasta kuritusväkivallasta. Lapsen tunteminen lisää herkkyyttä tunnistaa lapsen poikkeavaa käyttäytymistä. Lapsen kuunteleminen ja aikuisen kiireetön läsnäolo vahvistavat vuorovaikutusta, joka tukee ennaltaehkäisemisen mahdollisuutta päiväkodissa.

Vastauksista käy ilmi, että päiväkodin **selkeät säännöt**, kuinka lasten väkivaltaiseen käyttäytymiseen suhtaudutaan, ennaltaehkäisevät kuritusväkivaltaa. Lapsen saama

ohjaus, kuinka toimia ristiriitatilanteissa, mallintaa lapselle oikeaa tapaa ilmaista vihan, suuttumuksen ja pettymyksen tunteita. Lapset oppivat mallioppimisen kautta; millainen käytös on sallittua ja mikä ei. Lapsuudessa luodaan pohjaa tulevien aikuisten käyttäytymismalleille.

6.2.3 Lastentarhanopettaja ja yhteistyötahot

Tärkeimmäksi yhteistyön suunnaksi lastentarhanopettajat mainitsivat erityislasterhanopettajan, lapsiperheiden psykologin ja neuvolan palvelut. Yhteistyökumppaniksi mainittiin myös perheneuvola ja lastensuojelun sosiaalityöntekijät. Tiedon ja havaintojen dokumentointi mahdollistaisi asioiden puheeksi ottamista ja lapsen kuulemista. Ennaltaehkäisyyn liittyviä haasteita

Kasvatuskumppanuus koetaan sekä mahdollisuutena että haasteena. Haasteena koetaan vanhempien reaktiot, kun vaikeaan asiaan puututaan ja joudutaan tekemään lastensuojeluilmoitus. Lastentarhanopettajat kokevat tilanteet kiusallisina, jos vanhemmat ottavat asiaan puuttumisen syyllistävänä. Vanhempien mahdolliset torjuvat reaktiot herättävät pelkoa lastentarhanopettajissa. Pelkona on, että lapsen hoitosuhde katkaistaan tai päiväkodin mainetta aletaan tahrata asiaan puuttumisen vuoksi. Lastentarhanopettajat ilmaisevat pelkoa oman turvallisuuden vuoksi. Mitä kuritusväkivaltaan puuttumisesta seuraa heille itselleen? Lastentarhanopettajat tietävät ilmoitusvelvollisuudesta, mikä osaltaan helpottaa ja toisaalta lisää painetta asian viemisestä eteenpäin lastensuojelun sosiaalityöntekijälle.

6.2.4 Lastentarhanopettaja ja omat asenteet ja taidot

Lastentarhanopettajan henkilökohtaisessa ammattitaidossa nousee esille seikkoja, jotka liittyvät omiin asenteisiin, turvallisuuteen ja osaamiseen sekä riittävään koulutukseen ennaltaehkäistä kuritusväkivaltaa. Vain osa lastentarhanopettajista kokee omaavansa riittävät taidot ennaltaehkäistä kuritusväkivaltaa. Lastentarhanopettajien mukaan ammatillinen ikä vaikuttaa asenteisiin ennaltaehkäistä kuritusväkivaltaa. Per-

heen sisäisiin asioihin puuttuminen ei ole kuulunut lastentarhanopettajien toimenkuvaan. Lastentarhanopettajat kokevat omaavansa riittämättömät tiedot lapsen kohdistuvasta kuritusväkivallasta. Koulutusta vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseen, kasvatuskumppanuuteen ja kuritusväkivallan tunnistamiseen koetaan tarvetta. Asian puheeksi ottamiseen tulee varmuutta vahvan ammattitaidon myötä.

Vasu - keskusteluihin kaivataan strukturoituja suoria kysymyksiä, jotka kohdistetaan universaalisti kaikille päivähoidon asiakasperheille. Perheiden stigmatisoinnilta ja myös työntekijän leimaamiselta vältytään, jos päivähoiton toimintakulttuuriin saadaan kaikkien kanssa käytäviin vasu- keskusteluihin selkeät kysymykset ja sen seurauksiin liittyvät selkeät johdonmukaiset, lain täyttämät toimintaohjeet. Koulutus lisää lastentarhanopettajien mielestä myös työntekijän sensitiivisyyttä ja havainnointikykyä. Lastensuojelulain muutoksien päivittäminen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvät käytänteet vaihtelevat lastentarhanopettajien kokemusten mukaan. Lain tuntemukseen ja sen soveltamiseen ilmaistiin koulutuksen tarvetta. Oman osaamisen vahvistamisen uskotaan tuovan varmuutta tunnistaa kuritusväkivallan riskit ja merkit ja kyetä ennaltaehkäisemään mahdollista kotona tapahtuvaa kuritusväkivaltaa.

Taulukossa neljä on kuvattu opinnäytetyön tulokset. Millaisia menetelmiä ja millaisia haasteita lastentarhanopettajat kokevat kuritusväkivallan ennaltaehkäisemiseen liittyen.

Taulukko 6. Ennaltaehkäisemisen menetelmiä ja haasteita lastentarhanopettajien mukaan

Kohde	Primaaritason preventio	Sekundaaritason preventio
Lapsi	Havainnot Vuorovaikutus- sosiaalisten taitojen opettaminen Turvataidot Tunnepaja Varhaiskasvatus suunnitelma Aikuisen malli	Keskusteleminen Kuunteleminen Todesta ottaminen Vammojen ja käytöksen tunnistaminen
Vanhempi	Kasvatuskumppanuus; Vasu-keskustelut Vanhempainillat Kotikäynnit Päivittäinen kohtaaminen	Dokumentointi Huolen puheeksi- otto Varhainen puuttu- minen Riskien tunnistaminen
Yhteistyö	Lastenneuvolan terveydenhoitaja ja perheohjaaja Konsultointi omassa työyhteistyössä Lapsiperheiden psykologi	Lastensuojelu
Oma itse: mahdollisuudet/ haasteet	Luottamus omaan ammattitaitoon ja saamaan tukeen Riskien tietäminen- tarve koulutukselle Tarve strukturoiduille kysymyksille Vasu-keskusteluihin Omat asenteet ja kokemukset voivat estää -oman ammattitaidon epäily	

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että kuritusväkivallan ennaltaehkäiseminen vaatii lastentarhanopettajilta sensitiivisyyttä ja vahvaa ammattitaitoa. Aiheen arkaluonteisuuden vuoksi asiasta vaietaan ja kyseisen väkivallan muodon mahdollisuutta ei pidetä aktiivisesti mielessä. Päivähoidossa ja varhaiskasvatuksessa kuritusväkivallasta ei puhuta avoimesti. Se ei kuulu arkipäivään. Kaikkien lastentarhanopettajien saamaan koulutukseen ei ole kuulunut opetusta kuritusväkivallasta. Lastentarhanopettajien vastauksista kävi ilmi, ettei kaikki koe omaavansa riittävää osaamista liittyen kuritusväkivallan ehkäisyyn.

Kansalaisten asenteet kuritusväkivaltaa kohtaan ovat muuttuneet rajusti neljänkymmenen vuoden aikana. Vain 17 % vanhemmista hyväksyy enää tukistamisen, läimäyttämisen, luunappien ym. fyysiset väkivallan muodot kasvatuksellisessa mielessä. Kuitenkin joka toinen alle 13 vuotias lapsi on kokenut kuritusväkivaltaa kotona. Kolmesta kuuteen vuotiaita lapsia kuritetaan eniten. (Ellonen 2012, 8.) Tilanteisiin puututaan, jos asiasta saadaan tietää. Jokainen työntekijä on ilmoitusvelvollinen lastensuojelun sosiaalityöntekijälle ja poliisille. Kun kuritusväkivaltaa tiedetään tapahtuneen, on ennaltaehkäiseminen lastentarhanopettajan työssä primääritasolla myöhäistä.

Lastentarhanopettajat nimeävät useita prevention menetelmiä, joita voidaan luokitella primääri ja sekundääritason preventioiksi. Menetelmät ovat päiväkodissa käytettäviä normaaleja, päivittäisiä kasvatus- ja toimintamenetelmiä. Voidaankin ajatella, että menetelmien lähtökohtana on promootio- mahdollisuuksien luominen. Varsinaisia kuritusväkivallan ennaltaehkäisyn interventioita ei nimetty. Lasten turvataito menetelmä on yksi lähimpänä oleva interventio, joka kohdistuu suoraan kuritusväkivallan ehkäisyyn. Sitä ei kuitenkaan käytetä systemaattisesti saadun aineiston perusteella. Lastenneuvoloihin on kehitetty lähisuhde- ja kuritusväkivallan seulonta- ja kartoituskysely interventio. Vastaavia kysymyksiä toivottaan päiväkodin käyttöön vasu- keskustelujen yhteyteen. Lastentarhanopettajien mielestä menetelmän käyttöönotto vaatii lisäkoulutusta. Väkivallasta suoraan kysyminen koettaan jopa

pelottavana vanhempien reagoinnin vuoksi. Lastentarhanopettajat toivovat koulusta tai ohjeita ja lupaa ottaa asiaa puheeksi universaalisti kaikkien vanhempien kanssa. Aiemmin tehtyjen tutkimusten mukaan on todettu, että lastentarhanopettajilla on tarvetta lisäkoulutukselle lapsen kaltoinkohtelun tunnistamiseen. (Mäkiranta 2014, 44; Älä lyö lasta! 2010, 77.)

Kuritusväkivallan riskissä olevia lapsia voivat olla kaikki päiväkodin asiakkaina olevat lapset. Ellosen (2012) tutkimusten mukaan jopa puolet alle 13 -vuotiaista lapsista ovat kokeneet kuritusväkivaltaa kotona. Learning Café oppimiskahvilassa käytiin keskustelua, mitä ennaltaehkäiseminen kuritusväkivallan kohdalla tarkoittaa. Onko odotettava, että kuritusväkivaltaa tapahtuu kotona ja sen jälkeen vasta aloitetaan toimenpiteitä päiväkodissa. Tähän kaikki totesivat, että silloin ollaan jo myöhässä.

Pohdinnat ohjasivat lastentarhanopettajia oivaltamaan, missä vaiheessa ennaltaehkäisemistä pitäisi toteuttaa. Lastentarhanopettajien pohdinta ohjasi kehittäjää jakamaan menetelmät eri prevention tasoihin. Hulkon ja Tiaisen (2013, 6) mukaan ennaltaehkäisyn tason määrittäminen on tarpeellista koska primaari-, sekundaari- ja tertiääriprevention väliset erot ovat käytännön työn kannalta merkittäviä. Korjaavaan työhön keskittyminen ennaltaehkäisevän työn kustannuksella on kaksi eri asiaa. On merkityksellistä tietää promotiivisen ja preventiivisen toiminnan ero. Toimijan on oltava tietoinen siitä, mitä on tekemässä käyttäessään terveyden edistämistä keinona yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan hyväksi. (Savola, Koskinen- Ollanqvist 2005, 95.)

7.1 Kehittämistoiminnan luotettavuus

Luotettavuuden näkökulmasta voidaan pohtia tutkimuksen vakuuttavuutta eli sitä, onko tutkimus ja tulokset uskottavia ja onko työ johdonmukaisesti suoritettu. (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 122.) Opinnäytetyölle haettiin toimeksiantajaa ja lupaa toteuttaa kehittämistoimintaa hyvissä ajoin. Toimeksiantaja sai riittävästi tietoa kehittämistoiminnan tavoitteista ja tarkoituksesta. Yhteisymmärrys aiheen tarpeellisudesta ja ajankohtaisuudesta lisää kehittämistyön luotettavuutta. Kaikki käytetty teoria pohjautuu luotettaviin lähteisiin, joita on käytetty runsaasti. Lähdeaineistoa on

haettu tiedonhaulla monipuolisilla hakusanoilla kansallisista ja kansainvälisistä aineistoista kuten CHINAL, METALIB, EBSCO, NELLI, MELINDA, ARTO, ALEKSI ja vapaalla haulla Google Scholarin avulla. (Hakusanoina on käytetty sanoja kuritusväkivalta, Corporal Punishment and Children, Prevention and Kindergarden, kaltoinkohtelu) Haut rajattiin alkaen vuodesta 1984- koska tuona vuonna Suomessa lapsen kurittaminen kiellettiin lailla. Kotimaisia ja kansainvälisiä lähteitä lasten kaltoinkohtelusta on runsaasti mutta varsinaisesti kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisestä vähemmän. Suomessa laadittu lapsen kaltoinkohtelun hoitotyön suositus on ollut merkittävä lähde kuten Noora Ellosen tutkimukset ja raportit. Uusinta Ellosen raporttia (2015) äitien käyttämästä väkivallasta opinnäytetyössä ei ole ehditty hyödyntämään.

Toikko ja Rantanen (2009) kuvaavat kehittämistoiminnassa luotettavuuden tarkoittavan pääosin käyttökelpoisuutta ja sitä, onko saatu tieto myös hyödyllistä. (ems.122)

Kuritusväkivaltaan liittyvä aihe on arkaluonteinen. Se herättää asenteita ja tunteita myös työntekijöiden keskuudessa. Kehittämistoiminta on toteutettu hyvien tapojen mukaisesti. Learning Café tilaisuudet on toteutettu aiemmin sovitun aikataulun mukaisesti. Osallistuminen on ollut vapaaehtoista ja osallistumiseen on esimiehen lupa. Osallistujia on ohjeistettu hyvin. Saadut vastaukset on käsitelty laadullisen aineistonanalyysin ohjeiden mukaan. Saadut vastaukset eivät ole olleet muiden kuin osallistujien nähtävillä. Osallistujien henkilöllisyys tai työpaikka ei paljastu aineistossa. Käydyissä keskusteluissa mahdollisesti esille tulleet tapauskertomukset eivät ole tunnistettavissa aineistossa eikä tuloksissa.

7.2 Tulosten tarkastelua

Kehittämistoiminnassa kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisen menetelmät on lajiteltu kolmeen eri tasoon; primääri, sekundääri- ja tertiääritasoon. Eri menetelmät on jaoteltu sen mukaan kenelle ja missä vaiheessa niitä käytetään. Menetelmien primääritasoa ja universaaliutta on hyvä painottaa. Käytännössä väkivallan ennaltaehkäiseminen tarkoittaa ehkäisemistä ennen väkivallan syntymistä. Tiedottaminen kuritusväkivallasta vanhemmille, mitä sen seuraukset voivat olla ja kuinka sitä ennaltaeh-

käistään, on merkittävää lastentarhanopettajan työssä. Kuritusväkivallan ennaltaehkäisemiseen vaikuttavat lastentarhanopettajien omat asenteet ja taidot. Jos lastentarhanopettaja ei hallitse kuritusväkivallan ilmiöön liittyviä asioita, ei ennaltaehkäiseminen toteudu. Tieto kuritusväkivallan riski tekijöistä, yleisyydestä, merkeistä ja seurauksista on välttämätöntä, että kuritusväkivaltaa voidaan ennaltaehkäistä. Tuloksista tulee esille lastentarhanopettajien koulutustarve heidän itsensä arvioimana. Tällä hetkellä he eivät koe, että heillä olisi riittävästi tietoa kuritusväkivallasta ja sen ennaltaehkäisemisestä omassa työssään.

Tulosten taulukointi havainnollistaa hyvin kuritusväkivallan ennaltaehkäisyn tasoja, suuntia ja muotoa. Tasoja ovat primääri ja sekundääritasot. Tertiääritasoa ei ole taulukoitu lainkaan, koska väkivaltaan liittyvä kuntoutus ja hoito eivät ole varsinaisesti päivähoidon tehtävää.

Ennaltaehkäisemistä toteutetaan eri suuntiin eli lapsiin, vanhempiin, yhteistyötahoihin ja suhteessa lastentarhanopettajaan itseän. Ennaltaehkäisemisen muotoja ovat universaali eli kaikille tarkoitettu, selektiivinen eli valikoitu ja induktiivinen eli kohdennettu muoto.

Tämä opinnäytetyö jaetaan päiväkoteihin. Sen tavoitteena on antaa lisätietoa ennaltaehkäisystä ja kuritusväkivalasta. Opinnäytetyö ei anna vastauksia, kuinka asiaa otetaan puheeksi tai mitä kuritusväkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen edellyttää. Näihin seikkoihin täytyy saada lisää koulutusta.

7.3 Johtopäätöksiä ja jatkokehittämisehdotuksia

Johtopäätöksenä voidaan todeta, ettei lastentarhanopettajien käytössä ole varsinaista kuritusväkivallan ennaltaehkäisemisen menetelmää. Tärkein ennaltaehkäisemisen tapa on kuritusväkivaltailmiön tiedostaminen, siitä tiedottaminen ja siitä kysyminen. Tähän lastentarhanopettajilla ei tuloksen mukaan ole osaamista eikä varsinaista ohjeistusta.

Jatkokehittämisehdotuksena on kehittää lastentarhanopettajien käyttöön sopiva interventio lapseen kohdistuvaan kuritusväkivallan ennaltaehkäisyyn liittyen. Sosiaali-

ja terveysministeriön Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelman muutosehdotuksessa painotetaan muun muassa, että lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten koulutussisällöt uudistetaan muutosohjelmaa tukeviksi. Ammattilaisten taitoja lasten, nuorten ja vanhempien kohtaamiseen vahvistetaan täydennyskoulutuksella. Luodaan näyttöön perustuvien varhaisen tuen ja hoidon sekä vanhemmuustaitojen ohjaamisen menetelmien ”työkalupakit” ammattilaisille. Perustetaan valtakunnallinen vastuutaho, jonka vastuulla on uusien menetelmien näytön arviointi sekä levittäminen (Stm.2016.) Toimiva lapsi ja perhe – interventio on yksi hyvä vaihtoehto kuritusväkivallan ennaltaehkäisemiselle. Menetelmä on näyttöön perustuva ja sitä on jo arvioitu. Lapset puheeksi -menetelmän käyttöön ottamista eri sektoreilla kunnassa on harkittu. Tämä kehittämistoiminta tuonee lisäperusteluja menetelmän käyttöön ottamiselle ja siihen tarvittavalle koulutukselle. Menetelmän koulutusta olisi syytä harkita myös Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa. Lastentarhanopettajien kommentteista käy ilmi, kuinka lastentarhanopettajien peruskoulutuksessa on puutteita käsitellä kyseistä väkivallan muotoa.

Seuraavaksi kehittämistoiminnaksi ehdotan olemassa olevien interventioiden juurruttamista lastentarhanopettajien käyttöön. Elämäntaitoihin puuttuminen ja ohjaus yhteistyössä eri sektoreiden välillä olisi rakentavaa ja kauaskantoista terveyden edistämistyötä.

” Lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus.”

– *J.P.Grant, UNICEFin entinen pääsihteeri*

Lähteet

A 6.4.2011/338.Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta. Viitattu 5.1.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338>

Aira., A. 2012. Toimiva yhteistyö- Työelämän vuorovaikutussuhteet tiimit ja verkostot. Jyväskylä University Printing House.

Alasoini., T. 2006. Osallistava ohjelmallinen kehittäminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa Riitta Seppänen-Järvelä & Vappu Karjalainen(toim.) Kehittämistyön risteyskiä. Helsinki. Stakes, 35-52.

Bloom, M. & Gullotta, T.P.(Toim.) 2003. Encyclopedia of Primary Prevention and Health Promotion. New York: Kluwer Academic.

Ellonen, N., Fagerlund, M., Kääriäinen, J., Peltola, M., Sariola, H. 2014. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia 2013. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Ellonen, N. 2012. Kurin alaiset- lasten ja aikuisten välisten ristiriitojen ratkaiseminen perheissä. Poliisi ammattikorkeakoulun raportteja 103. Tampere. Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print.

Ensi- ja turvakotien liitto. 2015. Netti turvakoti. Viitattu 13.11.2015. [Https // : www.nettiturvakoti.fi](https://www.nettiturvakoti.fi)

Eriksson, E. & Arnkil, T. E.2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes Oppaita 60. 8.painos. Tampere. Juves Print Oy.

Ewalds, H.(toim.)2005. Kenelle lyönnit kuuluvat? Kuntaopas pari- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöhön. Sosiaali - ja terveysministeriön oppaita 2005:7. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Ewalds, H.2008. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveystoimelle paikallisen ja alueellisen toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Helsinki. Yliopistopaino.

Fräntti -Malinen, U. 2015. Lähisuhde ja perheväkivallan ehkäisy Keski-Suomen kunnissa. Haastattelututkimus kuntien toteuttamasta lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyöstä. Opinnäytetyö. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Terveystoiminnan edistämisen koulutusohjelma. ylempi AMK. sosiaali- terveys- ja liikunta-ala. Viitattu 5.9.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015061513368>

Holmberg, T., (2000) Lapset ja perheväkivalta. Helsinki: Stakes.

Hulkko, A., Tiainen, T. 2014. Ajoissa apua väkivaltaan. Näkökulmia parisuhdeväkivallan ehkäisytyöhön AAP-hankkeen loppuraportti 2008- 2013. Mikkeli. Viola Ry.

Häggman-Laitila A. 2002.Varhainen tuki perheen terveydenedistämässä – analyysi perhetyön vaikuttavuudesta. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2002:39:192–207.

Järvinen, M., Laine, A., Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki. Kirjapaja.

Kaskela, M., Kronqvist, E-L., 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3.painos. Tampere. Juves-Print.

Kayama, M., Sagami, A., Watanabe, Y. Senoo, E., Ohara, M. 2004. Child abuse Prevention in Japan: An Approach to Screening and Intervention with Mothers. Volume 21. Number 6. November/December 2004. Public Health Nursing 21 (6), 513-518. Tokyo. Blackwell Publishing, Inc.

Kekkonen, M., 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Tampere. Juvenes Print. Tampereen Yliopistopaino Oy.

Krevans, J. & Gibbs, JC. 1996. Parents' use of inductive discipline: Relations to children's empathy and prosocial behavior. Child Development 67, 3263– 3277. Ohio State University.

Krug, E.G., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A., Lozano, R. (toim.) 2002. World Report on Violence and Health.. Geneve. World Health Organization

L 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja huolenpidosta. Viitattu 5.1.2016. <https://www.finlex.fi>.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Viitattu 5.1.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/>

L 30.12.2014/1301.Sosiaalihuoltolaki.Viitattu 5.1.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/>

L 1326/2010. Terveystuoltolaki. Terveysten- ja hyvinvoinnin lisääminen kunnassa. Viitattu 5.1.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/>.

L 30.12.2014/1354. Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle. Viitattu 14.2.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141354>.

L 19.12.1889/39. Rikoslaki. Syyteoikeus.16 § ([13.5.2011/441](#)).

Laajasalo, T., Pirkola, S. 2012. Ennen kuin on liian myöhäistä. Ehkäisevän mielenterveyshuollon toimivia käytäntöjä palvelujärjestelmien kehittäjille. Raportti 47/2012. Viitattu 29.4.2016. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90874/URN_ISBN_978-952-245-686-1.pdf?sequence=1.

Laaksonen S, Koskinen S & Salminen L. 2011. Monien Mahdollisuuksien *Learning Café*.25–37 Turku. Digipaino

Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät sosiaali- ja terveyshuollossa. Hoitotyön suositus. 2008. Helsinki. Hoitotyön Tutkimussäätiö. Päivitys 14.11.2015. Viitattu 4.1.2016. <http://www.hotus.fi>.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Hankesuunnitelman luonnos. 11.1.2016 Luonnos on laadittu sosiaali- ja terveysministeriössä avaamaan keskustelua muutosohjelman sisällöstä. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lasten hoitotyön suositus, 2015. Viitattu 11.11.2015. http://www.hotus.fi/system/files/SUOSITUS_lasten_kaltoinkohtelu.pdf.

Lastenoikeuksien sopimus. Viitattu. 11.4.2016. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettya/>.

Lehtimäki, S. 2008. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen- Yhteistyötä yli ammattirajojen. Hoitotieteen laitos. Tampere. Tampereen yliopisto.

Liimatainen, L., 2002. Kokemuksellisen oppimisen kautta kohti terveydenedistämisen asiantuntijuutta. Hoitotyön ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveyden edistämisen oppiminen hoitotyön harjoittelussa. Jyväskylä. Jyväskylän Yliopistopaino. Viitattu 29.4.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13498/9513913511.pdf?sequen>.

Liimatainen L, Pirkola S., Hopia H. 2008. Sulautuva opetus asiantuntijuuden kehittämisessä. Aikuiskasvatus 28 (1). Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö. 2015. Viitattu 7.12.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo.

Lönnqvist, J., Mitä hoidamme, kun hoidamme depressiota? Kansanterveyslaitos/MAD. Viitattu 7.12.2015. http://www.epshp.fi/files/5497/Mita_hoidamme_kun_hoidamme_depressiota.pdf.

Main, M. & George, C. Responses of abused and disadvantaged toddlers to distress in agemates: A study in the day care setting. 1985. *Developmental Psychology*: 36, 679–688.

Mykkänen, K. 2007. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu perheväkivalta yksilöllisenä ja yhteiskunnallisena kysymyksenä. Viitattu 29.4.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38247/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201207202112.pdf?sequence=1>

Mäkiranta, A. 2014. Kotona koettu kuritusväkivalta päivähoiton haasteena. Kartoitus varhaiskasvattajien kyvyistä kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokenut lapsi. Opinäytetyö. Vaasan Ammattikorkeakoulu.

Nettiturvakoti. Mitä on kuritusväkivalta? .Viitattu 29.4.2016. <https://www.turvakoti.net>.

Ojasalo, K., Moilanen, T., Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3-4. p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Paavilainen, P. & Flinck, A. 2008. Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen. Lyhennetty versio. Tampereen yliopisto. Hoitotieteenlaitos. Tampere. Viitattu 13.4.2014. <http://www.hotus.fi>.

Perttu, S. 2005. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma (2010) Julkaisu 5. Helsinki. Sosiaali - ja terveysministeriö.

Pietilä, A-M., 2010. Terveyden edistäminen teorioista toimintaan. Helsinki. WSOY.

Prewitt V. 2011. Working in the cafe: lessons in group dialogue. "Working in the café: lessons in group dialogue", *The Learning Organization*, 2011. Vol. 18 Iss: 3, pp.189 –

202.North Carolina. Viitattu 6.11.2015. http://www.dialogicod.net/academic_papers/Prewitt_2011.pdf.

Pulkkinen, L. 2013. Lapsuusiän kasvatusilmapiiri ja aikuisiän sosiaalinen toimintakyky. Viitattu 4.1.2016. <http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo93802.pdf>.

Pyhäjoki, Jukka & Koskimies, Mimosa. 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolen vyöhykkeillä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari & Ahlström, Salme (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. 2009. Helsinki. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Rimpelä, M. 2010 Terveystenhoidosta terveyden edistämiseen. Teoksessa Ståhl, T. & Rimpelä, A. (toim.). Terveysten edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena 11-32. THL. Helsinki: Yliopistopaino,

Rogosch, FA., Cicchetti, D. & Aber, JL.1995. The role of child maltreatment in early deviations in cognitive and affective processing abilities and later peer social relationship problems. *Development and Psychopathology* 7, 591–609.

Sariola, H., 2014. Herra koivuniemi pantu viralta- 30 vuotta ruumiillisen kurittamisen kieltämisestä. Helsinki. Lastensuojelun Keskusliiton taloustutkimuksella teettämän kyselyn tulokset 2014. Viitattu 19.4.2015. <https://www.lskl.fi>.

Savola, E., Koskinen- Ollanqvist, P., 2005. Terveysten edistäminen esimerkein Käsitteitä ja selityksiä. Terveysten edistämisen keskus 2005.Helsinki. Edita Prima.

Smetana, J. G., Toth, S. L., Cicchetti, D., Bruce, J., Kane, P. & Daddis, C. 1999.Maltreated and nonmaltreated preschoolers' conceptions of hypothetical and actual moral transgressions. *Developmental Psychology* 35, 269–281.

Ståhl, T., Rimpelä, A (toim.). 2010. Terveysten edistäminen tutkimuksen ja päätöksenteon haasteena. Helsinki. Yliopistopaino.

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 29.4.2016. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus.

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. Sosiaali- ja terveysministeriö 2003. Viitattu 19.4.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/lastenneuvola-fi/ohjeet/menetelmat/perhe/vakivalta.

Terveyskirjasto – Duodecim.2015. Viitattu7.12.2015. <http://www.terveyskirjasto.fi>.

Toikko,T., Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009.Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. 5.painos. Tammi

Tunne- ja turvataitokasvatus.2015. 4.1.2016. Viitattu. <http://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/Tunne--ja-turvataidot/Etusivu/>.

Terveys 2015 – kansanterveysohjelma. 2003. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.Julkaisuja. Viitattu.7.12.2015. <http://pre20031103.stm.fi/suomi/eho/julkaisut/terveys2015/t2015esi.pdf>.

Terveyden edistämisen laatusuositus.2006. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Viitattu 4.1.2016. https://stm.fi/documents/1271139/1359643/terveyden-laatusuositus_1.pdf/adbcba5-7cad-4e36-86bc-77fac9769466

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes oppaita 56. Saarijärvi. Gummerus.

WHO. 1998. Health Promotion Glossary. Ympäristöministeriö, 2004. Kestävän kehityksen aihealueita. Viitattu 10.4.2016.www.wpro.who.int/hpr/docs/glossary.pdf.

YK. Lastenoikeuksien yleissopimus. Viitattu 5.1.2016.<https://www.unicef.fi/lapsenoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Älä lyö lasta! Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. 2010. Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010-2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Helsinki. Yliopistopaino.

